

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSEF. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

Fa. Wed. A. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenefabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen.

Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komen, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerén. Door Uwe benooidge sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventueele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Een exemplaar van Rumphius' Landbeschrijving oök in Indië. — Het Zandberger Werk. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften: Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. — Mededeelingen. — Mutaties van 21 tot 28 Nov. 1923.

Voor hen die NA 1 OCTOBER als lid dezer Vereeniging toetraden of alsnog toetreden, geldt de contributie van het loopende jaar ook voor het volgende (1924).

Voor de Tropen

is het beroemde merk

„His Master's Voice”

GRAMOPHONES en PLATEN onmisbaar! De grootste Componisten: PUCCHINI, LEONCAVALLO, MASCAgni, REIJER, SAINT-SAËNS, EDWARD ELGAR, MASSENET, enz. raden U in hunne attesten aan, uitsluitend DIT merk aan te schaffen als het hoogst begaafde kunstwerk der volmaaktheid.

De grootste Artisten op vocaal en instrumentaal gebied verleen hunne medewerking.

ALLEENVERKOOP te 's-Gravenhage bij

WILLEM SPRENGER

Agent der Gramophone Comp. Ltd.

PASSAGE 46 TEL. H. 3778

Old England

NIJMAN & PHILIPS

LADIES' AND GENTLEMEN'S TAILORS

COOLSINGEL 129 — ROTTERDAM

BEZUIDENHOUT-GARAGE

Telefoon B. 344

Luxe Auto Verhuur-Inrichting

Nette Bediening - Taxi Prijzen

Bezuidenhout 42

BESCHIKBAAR.

INDISCHE UITRUSTINGEN

VOORDEELIGST ADRES:

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN

AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

A.H.I.T.

Het ALGEMEEN HAAGSCH INSTITUUT VOOR TANDHEELKUNDE (A.H.I.T.) te 's-Gravenhage, Piet Heinstraat 2a, Telefoon M. 4580, is onweerlegbaar de meest moderne en beste inrichting in Europa voor de behandeling van mond- en tandziekten. De behandeling geschiedt uitsluitend door bekwame tandartsen-specialisten, onder leiding van tandarts Alex Mertens. Lage Tarieven. De gedrukte tarieven zijn kosteloos aan het Instituut verkrijgbaar, hetwelk geopend is alle werkdagen van des morgens 8.30 uur tot des avonds 10 uur, behalve van 6--7 uur. Zondagsmorgens van 10--12 uur.

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansen & Tilanus
FRIEZENZEVEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

Waar dineert en luncht gij **goed en goedkoop?**
RESTAURANT BAZARSTRAAT
Bazarstraat 5-7 Den Haag
bij het Vredespaleis en de Scheveningsche Boschjes

is het eenige adres in Den Haag, waar U kunt Lunchen vanaf f 0.75 en Dineeren vanaf f 1.-.
Restaurant à la Carte den geheelen dag. Gebruik van dranken niet verplichtend. Geen fooien.
Aanbevelend, O. F. DE VRIES

Noordeinde 13
speciaal adres voor koopjes
in Bont-, Wintermantels, Demi's en Winterjassen, Overhemden, Dassen, Jaeger- en Macco-Undergoederen, Regenmantels en Jassen in Gummi en Gabardine van f 25.- voor f 8.75, van f 35.- nu f 17.50, van f 50.- nu f 21.50 met zijde gevoerd enz., enz., 's avonds tot 9 uur geopend.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES“
Telefoon M. 2739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.

In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen- van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden

Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.

Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

DEN HAAG
VB
N.V.
Vereenigde Bakkerijen
DE HAAGSCHE BROODFABRIEK EN DE OUDE VETTE HEN
Bilderdijkstraat 139 Tel. Marnix 3820

Brood - Beschuit Banket

Geregelde bezorging in alle wijken van DEN HAAG, SCHEVENINGEN, RIJSWIJK en WASSENAAR.

ERNEST CASSUTTO TANDARTS
(Lid van de Vereeniging „Oost en West“)
Prins Mauritsplein 3
(Plantsoengedeelte)
(VROEGER Fred. Hendriklaan) Telefoon SCH. 61
LAGE VASTE tarieven

Een exemplaar van Rumphius' Landbeschrijving ook in Indië.

Toen in 1902 het 200 jaren geleden was, dat de groote natuuronderzoeker George Everhard Rumphius op het eiland Amboina, waar hij 40 jaar lang de wetenschap diende, overleed, meende zijne verdeders dit feit door een waardige herdenking te moeten vastleggen. Aldus ontstond het mooie Rumphius-Gedenkboek, uitgave van J. H. de Bussy te Amsterdam, waaraan verschillende geleerden hun naam verbonden door het leveren eener bijdrage.

In de eerste bijdrage schetst Prof. Mr. E. H. Heeres Rumphius' levensloop en deelt in een bijlage bijzonderheden mede over een door dezen opgestelde „Landbeschrijving van het Ambonsche Gouvernement“, welke nimmer in druk is verschenen. Nauwkeurige nasporingen van Prof. Heeres leidden tot de conclusie dat het oorspronkelijk handschrift verloren is gegaan, maar dat van de indertijd vervaardigde afschriften nog twee exemplaren bestaan, beide berustend in Den Haag; het eene op het Rijksarchief, het tweede ter Koninklijke Bibliotheek aldaar.

Wat Indië betreft kon Prof. H. geen positieve mededeelingen doen, alléén „er berustte nog [in 1770] een ex. der Landbeschrijving... ter Secretarie te Ambon, zooals blijkt uit blz. 785 van de in 1771 uit Batavia overgekomen papieren“.

Toevallig is ons nu gebleken dat dit exemplaar er nog aanwezig was toen de bekende reiziger en schout-bij-nacht J. S. Stavorinus den 8en Maart, 1775, dus vijf jaar later, te Ambon voet aan wal zette. In zijn bekend werk: Reize van Zeeland over de Kaap de Goede Hoop en Batavia, naar Samarang, Macasser, Amboina, Surat, enz., deelt Stavorinus letterlijk mede¹⁾:

Bij de beschrijving van Ambon, door Rumphius opgesteld, en welke op verbod van de Hooge Regeering, nooit door den druk is gemeen gemaakt;²⁾ doch waarvan een afschrift ter Secretarie van Ambon wordt bewaard, heb ik omtrent die volken, dit volgende aangeteekend gevonden“. (Volgen mededeelingen over de Alfoeren die „de woeste gebirgten en binnenlanden van Ceram“ bewonen).

Dit bibliographische vondstje lijkt te merkwaardiger omdat Stavorinus hier iets zegt wat tot dusverre hoogstwaarschijnlijk aan de aandacht is ontgaan van hen die over Rumphius en zijn werken meer licht verspreidden, n.l. dat de Hooge Regeering in Batavia geen vergunning heeft verleend om de „Landbeschrijving“ door den druk algemeene bekendheid te geven. Mogen wij, die aannemen dat Stavorinus hier niet bezijden de waarheid is, de aanleiding tot dit verbod — dat wellicht ook van toepassing was op een ander groot werk van Rumphius, n.l. zijn „Ambonsche Historie“ welke eigenlijk met de Landbeschrijving één geheel vormde — wellicht zoeken in de omstandigheid dat de Compagnie openbaarheid vreesde, omdat er misschien „passagien in moghten syn tot nadeel van de Comp.“, welke vrees niet behoeft te bestaan ten opzichte van Rumphius' na zijn dood wél uitgegeven, zuiver wetenschappelijke standaardwerken?

Terloops zij er aan herinnerd dat een belangrijk gedeelte van Rumphius' onuitgegeven schriftelijke nalatenschap — zij het met verzwijging van den naam des auteurs — toch vrij spoedig na zijn dood tot zijn recht is gekomen, n.l. opgenomen werd in de lijvige folianten van Ds. Valentijn's Oud- en Nieuw Oost-Indië, den tijdgenoot en „hoezem-

¹⁾ Deel I (1797), bl. 268.
²⁾ De cursiveering is van ons.

Brandstoffenhandel H. HAVINGA
Oud-Gezagvoerder Kon. Paketvaart-Mij in Ned. Oost-Indië
Lid van de Vereeniging „Oost en West“
Leverancier van het Koninklijk Instituut v. d. Taal-, Land- en Volkenkunde v. N.-I.
Kantoor: HOEKKADE 13a - DEN HAAG - TEL. N. 624

J. A. VAN HEIJNINGEN
FABRIEK VAN GRAFHEKKEN - SANITAIRE ARTIKELEN
AANLEG VAN GAS- EN WATERLEIDING
LEVERING VAN ALLE SOORTEN
HAARDEN, KACHELS en FORNUIZEN
:: ELECTRISCHE SMEDERIJ ::
WESTEINDE 159 TELEFOON M. 2867 DEN HAAG

vriend“ (zooals de Dominé zegt) van den „be-roemden ziener van Ambon“.³⁾

Wat is er met dat Ambonsche exemplaar der Landbeschrijving gebeurd sedert Stavorinus er in zage van nam in 1775? Hoogstwaarschijnlijk is het vergeten en rustig ter „Secretarie“ verbleven, tot dat het eerste veel jaren later werd opgemerkt om in (vermoedelijk onrechtmatig) particulier bezit over te gaan. In een artikel van Dr. M. Neyens verschenen in het Tijdschr. van het Bat. Genootschap (deel 61, 1922, bl. 111 vgg.), getiteld: „Een handschrift van Rumphius' Ambonsche Landbeschrijving“ leest men n.l. in den aanhef:

„Begin 1921 ter gelegenheid eener dienstreis op Hitoe's Noordkust, kwam de controleur van Ambon, de heer H. J. Jansen te Hitoemessing. Daar vernam hij van den orangkaja, Mohammad Ali Poluwaipaliti“ [de naam is verhaspeld] „behoorende tot de bekende familie Tanahitoemessen, dat zich in zijne negorij nog een oud boek bevond, in de Nederlandsche taal geschreven en waarin zeer veel bijzonderheden voorkwamen omtrent zijn (des orangkaja's) familie. Dat boek was het eigendom van een tot het Mohammedanisme bekeerden Chinees, Ali Si Radjo genaamd, wiens vader het, met enkele andere geschriften, gekocht had op een vendutie van den H. E. Gestr. Heer Andree Weltens“ [lees Wiltens] „voorlaatsten Gouverneur van Ambon (4 November 1862—14 Jan. 1865). Oorspronkelijk, zoo luidde het bericht, was het boek veel grooter, maar toen de familie van den koper later uit elkaar ging, kreeg hij, die zich op Boeroe ging vestigen, dat gedeelte van het handschrift, waarin over Boeroe sprake was, hij die naar Ceram trok, kreeg als aandeel het gedeelte dat over Ceram handelde en Ali Si Radjo behield de rest. Dit gedeelte nu heeft ondergeteekende, dank zij de groote bereidwilligheid van controleur Jansen enkele dagen te zijner beschikking gehad, en hij meent dat het misschien zijn nut kan hebben hebben een en ander omtrent genoemd handschrift mede te deelen“.

Dr. Neyens geeft zich dan de moeite om het handschrift te vergelijken met Valentijn's beschrijving van Ambon, om tot de gevolgtrekking te komen dat de schrijver niemand anders geweest kan zijn „dan onze Georgius Everhardus Rumphius“, welke moeite Dr. N. zich intusschen had kunnen besparen door kennis te nemen van de uitgebreide Rumphius-literatuur, welke zoo degelijk tot haar recht is gekomen in het artikel over R. in de Encyclopaedie van Ned.-Indië (dl. III van den tweeden druk, bl. 640—645).

Maar dit daargelaten: aan Dr. Neyens komt de eer toe der ontdekking van een exemplaar van Rumphius' Landbeschrijving ook in Indië; aan hem is het te danken dat Prof. Heeres' mededeelingen uit 1902 omtrent bekende afschriften van dat werk thans aanvulling behoeven.

De verdere geschiedenis van dit Indische (echter geschonden) exemplaar, is spoedig geschreven.

Het Bataviaasch Genootschap verleent zijn medewerking om het handschrift te behoeden voor geheel ondergang. „De tegenwoordige bezitter“ — leest men in de jongst gepubliceerde Notulen der vergaderingen van het Gen. ⁴⁾ — „Ali Asman, hultzakmaker, is bereid het manuscript af te staan, als hij een afschrift daarvan ontvangt of bij uitgifte in druk kan rekenen op een gratis-exemplaar“. En vervolgens: „De gedeelten omtrent Ambelau en Boeroe en betreffende eenige eilanden bewesten Ceram ontbreken echter aan het handschrift. Dit is de reden waarom een in den hoedan van het Molukken-comité te Ambon reeds ter

³⁾ Worden voor het eerst gebruikt door Dr. G. P. Rouffaer in De Gids, (1901, dl. II, bl. 228). — Den 9en Mei 1670 schreef de Gouverneur van Ambon aan de Hooge Regeering: „Den Coopman Rumphius is nu sedert eenige weken blind geworden“.

⁴⁾ Opgenomen in het Tijdschr. Bat. Gen. dl. 62 (1923), n°. 2, bl. 569.

HET VAN OUDS BEKENDSTAANDE MUZIEKHUIS „TENZER“
PAUL KRUGERLAAN 114
Gramophoons in alle prijzen vanaf f 15.—
Gramfoonplaten vanaf f 1.50
Reparatie-inrichting voor alle soorten muziekinstrumenten
VERZENDING NAAR OOST EN WEST

Met beste adres voor Indische Families

voor In- en Verkoop van hun Meubelen is en blijft het van ouds als solid en reëel bekend staande adres

J. HORNMAN & ZOON

TAXATEURS

Gr. Hertoginnel. 252, Den Haag, Tel. M. 391

..... naast het kantoor van de Beton-Maatschappij .....

F. N. LOEB, Noordeinde 107-109

TEL. H. 3149 DEN HAAG OPGERICHT 1882

Levert op afbetaling:

KLEEDING voor Heeren, Dames en Kinderen
MEUBELN, BEDDEN, TAPIJTEN, Gordijnen
Complete Woning-inrichtingen

Gramophoons - Rijkwielen - Kachels - Lampen - enz. enz.

ging en opleiding der kinderen. Deze kosten worden gesteld op f 15.— 's maands.

55. Wat de kosten van eersten uitzet betreft, de vertegenwoordiger in Indië beschikt over een lijst, waarin een opgaaf van uitzetten in verschillende qualiteiten voor jongens en meisjes van verschillende leeftijd is opgenomen, en die door de ouders kan worden geraadpleegd. Prefereert men de aanschaffing in Indië te bewerkstelligen, dan is daartegen natuurlijk geen bezwaar, evenmin als tegen gedeeltelijken aanschaf aldaar.

56. Wat post 4 van de voorwaarde onder c genoemd betreft, het volgende.

Het kan in de eerste plaats voorkomen, dat de ouders de kinderen naar Indië willen doen terugkeeren om redenen van gezondheid als anderszins. De hier bedoelde som wordt dan daarvoor benut.

Maar verder kan deze tot gelijk doel worden aangewend, indien de ouders of verzorgers in gebreke blijven, ook na herhaalde aanmaning, aan hun geldelijke verplichtingen jegens Zandbergen te voldoen. In dat geval kan de Maatschappij niet anders doen dan de kinderen, slachtoffers van hun ouders in dit geval, aan dezen terug te geven.

De hier bedoelde som wordt ten bate van de ouders rentegevend belegd en aan dezen teruggegeven bij beëindiging van de bemoeiingen van Zandbergen met de kinderen, tenzij zij is besteed voor de retourpassage hierbedoeld om de redenen, hooger gemeld.

57. Het bedrag der verpleegkosten, waaronder wordt verstaan: kost, inwoning en bewassing, wordt door Zandbergen met het pleeggezin afge maakt, waarbij natuurlijk de som, door de ouders voor dat doel als maximum gesteld, niet mag worden overschreden.

Door zijn veelvuldige relaties zal Zandbergen daarentegen wel in staat kunnen zijn in enkele gevallen beneden dat maximum te blijven, wat het geval zal zijn als men voor minder geld evengoed kan slagen. Dit kan veilig aan de prudentie van den Directeur overgelaten worden. Elk winstbejag is hier geheel uitgesloten.

58. De „verdere betalingen” van de voorwaarde f van punt c betreffende het schoolgeld, de leermiddelen, geneeskundige hulp, kleeding, zakgeld, kosten van reis en verblijf gedurende de vacaties enz. Een bedrag van deze uitgaven kan natuurlijk niet vooruit worden opgegeven, doch wordt zoo spoedig mogelijk door den Directeur bepaald. Met het oog op het financieel grondbeginsel van Zandbergen, hooger vermeld, moet in rekening-courant kwartaalsgewijze een voorschot tot het door den Directeur bepaald bedrag worden verstrekt, waarvan jaarlijks een afrekening wordt verstrekt.

De voorwaarde van f zelve is gesteld om te voorkomen dat onverstandige ouders de verantwoordelijkheid van Zandbergen voor de opvoeding van het kind ondermijnen en de uitoefening van het toezicht bemoeielijken, door achter Zandbergen om geld voor de kinderen beschikbaar te stellen voor allerlei doeleinden.

f bedoelt, dat alle uitgaven voor het aan Zandbergen's bemoeiingen toevertrouwd kind door Zandbergen en door haar alleen gekweten worden. Zodoende hebben de Indische ouders met één crediteur slechts te maken, die tevens accountantsdiensten verricht.

59. De verzekering van Zandbergen in punt 3, verdient de volle aandacht van de ouders of verzorgers; zij zal pas ten volle kunnen gewaardeerd worden door hen, die van nabij bekend zijn met de zorg en moeite, noodig om het kind een passend verblijf gedurende de vacaties te bezorgen.

Zandbergen draagt voor zoodanig verblijf zorg. Het spreekt echter vanzelf dat kosten, eventueel aan het vacantie-verblijf verbonden, door de ouders moeten worden vergoed.

Kunnen dezen bloedverwanten of goede kennissen daarvoor aanwijzen, dan zullen die kosten ge-

spraak gebracht denkbeeld tot uitgifte in druk nog niet ten uitvoer is gebracht. Er bestaan intusschen eenige aanwijzingen, waar deze ontbrekende gedeelten te vinden zouden zijn. En ten slotte: „De Directie [van het Bat. Gen.] besluit den Resident [van Ambon] te verzoeken tot de opzending van het beschikbare gedeelte zoo spoedig mogelijk over te gaan en de verwerving van het ontbrekende in zijn blijvende aandacht aan te bevelen.”

Of het in het belang der wetenschap zou zijn om Rumphius' Landbeschrijving, evenals met zijn Ambonsche Historie is geschied, 5) alsnog te publiceren, zooals door het Molukken-Comité in uitzicht wordt gesteld, is een vraag welke beantwoording niet gemakkelijk schijnt. In ieder geval zal het aanbeveling verdienen vooraf de meening van deskundigen te hooren. Zoo bijv. van Prof. Heeres, die in zijn meergenoemde bijdrage in het Rumphius-Gedenkboek zegt: „toch zou deze publicatie thans van twijfelachtig nut zijn, nu en het werk van genoemden Ambonschen predikant [Valentijn] en die van anderen ons omtrent het Ambon der 17e eeuw hebben ingelicht.”

Beschouwt men echter een eventuele uitgave als daad van pieteit tegenover den door zijn werken ook thans nog wereldberoemden Rumphius, 6) ambtelijk slechts koopman in dienst der O.-I. Compagnie, maar daarnaast en allereerst: natuuronderzoeker, historicus, geograaf en ethnograaf van professie, dan is er alles voor te zeggen.

W. C. MULLER.

5) De „Ambonse Historie” is, als deel 64 (1910) der Bijdragen van het Kon. Inst. v. T.-, L- en Volk. v. N.-I., zonder eenige toelichting, als het ware uit de lucht komen vallen. Intusschen was de wenschelijkheid van het al dan niet uitgeven van het handschrift, waarvan verschillende afschriften bestaan (zie de Bibliographie in het Rumphius-Gedenkboek, bl. 167), meermalen ter sprake gebracht; zoo bijv. reeds in 1869 door Dr. L. W. G. de Roo (Notulen Bat. Gen. dl. VII, bl. 21 en LXXI); in de Notulen van het Kon. Inst. (deel 53, 1901, der Bijdragen); en ook door Dr. F. de Haan in eene verhandeling, getiteld: Rumphius en Valentijn als geschiedschrijvers van Ambon (Rumph. Gedenkb. 1902, bl. 17 vgg), waarbij deze historicus het nut van publicatie der Historie niet inzag, want: „Valentijn heeft haar zoodanig geplunderd, dat slechts een poovere nalezing van weinig beteekenende details voor een lateren onderzoeker overblijft.”

6) Hiermede is niets te veel gezegd; nog in 1913 bijv. wijdde zich de Amerikaan Ch. B. Robinson te Amboina op, om ter plaatse de door Rumphius in zijn „Amboinsch Kruidboek” afgebeelde soorten te bestudeeren door vergelijking met levend materiaal. Den 5en Dec. van genoemd jaar werd hi, helaas op een zijner excursies op het eiland, door bewoners vermoord. Zijn aantekeningen en verzamelingen zijn daarna door E. D. Merrill te Manila bewerkt en uitgegeven onder den titel: An interpretation of Rumphius' Herbarium Amboinense.”

Het Zandberger Werk.

Een moeilijk probleem voor vele Ouders in Ned.-Indië opgelost.

Door J. H. NIEUWENHUIJS (Res. van Semarang m. v.)

(Slot.)

54. De eisch van vooruitbetaling van drie maanden verpleegkosten en kosten van toezicht en van verdere geregelde maandelijksche storting voor die hoofden van uitgaaf, is een natuurlijke en wordt trouwens reeds door de banken zelve gesteld, die voor een geregelde uitbetaling in Nederland van bepaalde sommen worden aangewezen.

Wie zijn kinderen in Nederland heeft en de opvoedingskosten per bank overmaakt, heeft aan dien eisch dus niets nieuws, maar legt in de voorwaarden een usance vast.

De „kosten aan de bemoeiingen van Zandbergen verbonden” zijn de kosten verbonden aan het plaatsen in de gezinnen en de daarmede gepaard gaande briefwisseling enz en aan het toezicht gelijk aan dat der vroeger genoemde Inspectrices op de verzor-

PFÄFF naaimachines

zijn de beste. — Alleen verkrijgbaar bij

A. J. MEERPOEL

DEN HAAG DELFT
Prins Hendrikstraat Binnenwatersloot 28
hoek Roggeveerstraat. Telef. 886.
Telef. M. 4853.

Reparaties aan alle soorten en merken naaimachines. Speciale vakkundige ombalering van Naaimachines voor Indië.

BESCHIKBAAR.

SPECIALE AFDELING

HUWELIJS UITZETTEN

INDIESE UITRUSTINGEN

VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT

GERZON

DEN HAAG

LOUIS ZELDENRUST

GEDIPLOMEERD DAMESKAPPER

Premier Prix Academie Nationale, Paris

PLEIN 16 — TEL. H. 5460 — DEN HAAG

HAARWERKEN (Speciale bewerking voor de Tropen)
HENNÉ APPLICATIES (Onschadelijk haarkleuren)
Ondulation Permanente (best. tegen atmosh. invl.)
FRANSCHÉ MODELHOEDEN en PARFUMERIEËN

P. VAN DEN BRUL

Veenestraat 15 Den Haag
Amsterdam, Hoorn, Leeuwarden, Groningen, Hilversum

Heeren-, Jongens- en Kinderkleeding

Speciale afdeling voor

Kleeding naar Maat

M. DIJKERMAN

Fred. Hendriklaan 198 - Den Haag - Tel. S. 1384

Schoenen naar Maat

in de beste uitvoering, zeer GEMAKKELIJKE en ELEGANTE MODELLEN

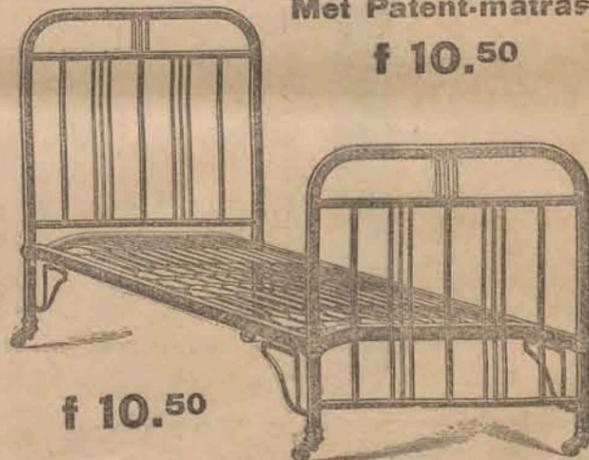
Verzending naar Oost- en West-Indië

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Met Patent-matras

f 10.50

f 10.50

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

WIE ZENDT U
de beste en billijkste diners aan huis?
Maison A.L.M. STEENBEEK
KOK
Ohmstraat 7 - DEN HAAG - Tel. M. 3147
Vleesch, Groente, Aardappelen en Soep of Toespijs, 90 ct. p. p.

Nieuwe „BERRY” modellen.
Pumps.

Lak	v. af f	8.50
Glacé	„	9.50
Suède	„	12.50
Satijn	„	8.50
Bruin	„	11.50
Wit Glacé	„	12.50
Goudleer	„	13.50
Brocaat	„	15.00

Vraagt onze Indische Catalogus met 84 photo's onzer nieuwe modellen.
Referentien van honderden Indische Families ter inzage

H. HESSELS & ZOON
Piet Heinstraat 115 Den Haag

ROVER LEVERANCIER OSMOND
OOST EN WEST

RIJWIELEN
BIJ
J.H.C. MERCKEL
PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127
BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461
DEN HAAG

VERZENDT NAAR OOST EN WEST
ALL STEEL BATAVIER

FRANÇOIS BLOM'S
MODERNE KOOKKUNST

Het uitgebreidste Kookboek
Geb. in linnen Stempelband
f 5.50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de
Uitgeefster, Nobelstraat 20, Den Haag.

FIRMA P. C. & A. PICO & ZONEN
Brandtstraat 2-6 Tel. M. 1478
le Van den Boschstr. 213 Tel. B. 178
DEN HAAG
Rund-, Kalfs-, Varkens- en Lamsslagerij, annex
Fijne Worst- en Vleeschwarenfabriek.
(1882-1922).

ring zijn en niet veel meer dan de reiskosten be-
dragen.
Komt het plan, om voor Zandbergen een tweede
„Tehuis” te bouwen, tot uitvoering, dan wordt dit
benut óók tot vacatieverblijf van Indische kinde-
ren, die niet bij familie of vrienden uit logeeren
kunnen gaan, waardoor de kosten, anders aan een
vacatieverblijf buiten het pleeggezin verbonden,
eveneens sterk verminderd zullen worden.
60. Nu het doel der Maatschappij Zandbergen be-
schreven is, alsmede de middelen waarmee zij dat
doel tracht te bereiken, is het gepast hier een korte
beschrijving van de Maatschappij zelve en haar in-
richting te geven.
Leden van de Maatschappij Zandbergen zijn zij,
die ter bevordering van de goede zaak, welke wordt
nagestreefd, ten minste f 5.— 's jaars of f 100.—
in eens wenschen af te staan.
Eens in het jaar heeft een ledenvergadering
plaats, waarin het verloop der werkzaamheden tij-
dens het afgelopen jaar wordt medegedeeld;
waarin verantwoording wordt gedaan betreffende
het werk en het geldelijk beheer en waarin de ge-
wichtigste belangen der Maatschappij aan het oor-
deel der leden worden voorgelegd.
Overigens ontvangen zij een jaarverslag, soms
met foto's versierd en waarin altijd een belangwek-
kende beschouwing van den Directeur is opgeno-
men en hebben verder geen bemoeienissen met het
werk.
De leden kiezen een bestuur, dat verder de zaken
behartigt en dat uit zijn midden verschillende com-
missies benoemt en ook de keuze en de aanstelling
heeft van de ambtenaren der Maatschappij, zooals
den directeur, administrateur, vader en moeder
van het Tehuis en verder van hen, die in verband
met het werk later noodig blijken te zijn.
Behalve de leden, heeft de Maatschappij ook be-
gunstigers, die minder dan f 5.— jaarlijks contri-
butie betalen. Zij hebben geen stemrecht en wer-
ken dus aan het goede doel mede door alleen hun
financieel steun.
61. Beschermvrouwe is H. M. de Koningin-Moe-
der.
Eerlid van het Bestuur: Monseigneur F. Ken-
nink, aartsbisschop van de oud-Bisschoppelijke
Clerey, te Utrecht.
Het Bestuur bestaat uit de navolgende personen:
Ds. J. D. van Calcar, predikant, voorzitter, wo-
nende te Beverwijk.
A. J. Mendes da Costa, secretaris der Portu-
gesch-Israëlitische gemeente, onder-voorzitter, te
Amsterdam.
Mr. J. Vinkel Jr., advocaat en procureur, secre-
taris, Utrecht.
H. t. arpentier Alting, oud-Directeur van Binnenl.
Bestuur in Ned.-Indië, Penningmeester, Haarlem.
Dre. Baronesse van Boetselaer-Suermondt, Hoog-
land.
Mej. G. A. A. Bourcius, 's-Gravenhage.
Mevr. Baronesse van Fridagh-van Kasthoven, te
's-Gravenhage.
Mr. W. A. Herders, administrateur op het Minis-
terie van Binnenlandsche Zaken, 's-Gravenhage.
Mr. L. Lietaert Feerbolte, Directeur-Generaal der
Volksgezondheid, 's-Gravenhage.
C. Maarschalk, burgemeester van Haariem, te
Haarlem.
P. M. Majoor, fabrikant te Beverwijk.
Mej. A. de Ruijter, Breda.
C. L. Schrassert Bert, oud-majoor der Artillerie,
's-Gravenhage.
A. J. M. Verbeek, koopman, Enschede.
62. Het bestuur heeft uit zijn leden een drietal
commissies gevormd.
I. De Commissie van verzorging uit 7 leden.
II. De financieele commissie uit 3 leden.
III. De commissie voor de vaste goederen uit 2
leden bestaande, en verder een vertegenwoordiger
in Oost-Indië aangesteld, n.l. J. H. Nieuwenhuys,
thans met verlof in Nederland.

BESCHIKBAAR.

WISBRUN & LIFFMANN
Veenstraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag
DAMES MODEARTIKELLEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELLEN.

63. De ambtenaren in dienst van de Maatschappij
zijn:
Directeur: Jhr. W. A. Ortt, Zandbergen bij
Amersfoort.
Adj.-Directeur: J. A. Maas.
Inspectrice: Mej. B. II. van Alphen.
Administratrice: Mej. C. J. Leinweber.
Tweede Administrateur: H. F. E. van Breda.
Assistent-Administrateur: J. G. Langendonk.
Hoofd van het Tehuis: J. Post.
Hoofd van het voorl. tweede Tehuis: Mej. A. A.
Heinen.
Hoofd van het „Treckar-Bergje”: Zuster C. Mül-
ler.
Hierbij behoort nog vermeld, dat mevrouw J.
Ortt-Sluiser, echtgenote van den Directeur, zich
belangeloos belast heeft met de kledingvoorzie-
ning, een zorg, die bij het steeds uitbreidend aan-
tal verpleegden (van 245 in 1918 tot 439 in 1921)
eigenlijk een afzonderlijke beambte noodig maak-
te, wegens den omvang die deze zorg verkregen
heeft.
64. Alvorens te besluiten, wil ik nog even mede-
deelen, dat aan den Amsterdamschen Gemeente-
raad in overweging zijn gegeven beperkende be-
palingen betreffende het opnemen van pleegkinde-
ren, aan welke bepalingen niet onderworpen zijn
o.a. de gezinnen die pleegkinderen van Zandbergen
hebben opgenomen.
De voornaamste bepalingen terzake zijn:
Art. 346. In deze afdeeling (van de verordening)
wordt verstaan onder pleegkinderen: kinderen be-
neden den leeftijd van 16 jaren, die bij derden —
anderen dan ouders of voogden — inwoning, kost
en verpleging genieten; onder pleegouders: dege-
nen, die in hunne woning een of meer pleegkinde-
ren hebben.
Art. 360. Het is aan hen, die daartoe naar het
oordeel van Burgemeester en Wethouders onge-
schikt zijn, verboden pleegkinderen te hebben;
voorts is het verboden meer of andere pleegkinde-
ren te hebben dan Burgemeester en Wethouders
in verband met de omstandigheden in een woning
of inrichting, welke op de verzorging dier kinde-
ren invloed kunnen uitoefenen, aangeven.
Te bepalingen van dit artikel zijn niet van toe-
passing ten aanzien van:
Ten eerste.
Ten tweede.
Ten derde kinderen, waarvan de voogdij door
den rechter is opgedragen aan de in art. 431 van
het Burgerlijk Wetboek bedoelde vereenigingen
(b.v. Zandbergen), stichtingen of instellingen.
Ten vierde kinderen, verpleegd in gestichten of
inrichtingen, welke worden beheerd door een in-
stelling van weldadigheid, mits deze instelling
voorkomt op de lijst bedoeld bij art. 3 der Armen-
wet.
Ten vijfde.
Ten zesde.
Art. 361. De pleegouders zijn verplicht de pleeg-
kinderen op de eerste aanvraag van de daartoe
aangewezen ambtenaren van de politie of van den
gemeentelijken geneeskundigen en gezondheids-
dienst te vertoonen. De pleegouders zijn voorts ver-
plicht toe te laten, dat genoemde kinderen door de
door burgemeester en wethouders aangewezen
ambtenaren van den gemeentelijken geneeskundi-
gen en gezondheidsdienst worden onderzocht. De
pleegkinderen zijn verplicht zich aan dat onderzoek
te onderwerpen.
De bepalingen van dit artikel zijn, met uitzon-
dering van de verplichting vervat in de eerste zin-
sede, niet van toepassing ten aanzien van de kin-
deren genoemd in het laatste lid van art. 360.
65. Men mag aannemen, dat andere gemeente-
raden het voorbeeld van Amsterdam zullen volgen,
zoodat het uit Indië zelf zoeken van een behoorlijk
pleeggezin een nieuwe moeilijkheid in den weg
wordt gelegd. Een moeilijkheid, die men door aan-
vaarding van Zandbergen's bemiddeling ontgaat
kan.

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
Salon de Rafrâchissements
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162^A. DEN HAAG TELEFOON 4782

66. Ik ben thans aan het eind van mijn artikel gekomen. Ik hoop, dat het vele ouders moge opwekken iets naders van Zandbergen en van het Zandberger werk, dat o.a. de volle instemming heeft van den heer G. J. Oudemans, oud-Resident van Cheribon, belast met het toezicht op de Indische studeerenden in Nederland, te vernemen en verwijs hen daartoe naar mijzelf.

Maar bovenal hoop ik, dat het tot resultaat moge hebben, dat de grootste zorg, die aan het zenden naar Holland van hun kinderen voor ouders verbonden is, heeft opgehouden te bestaan.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Delftsche Batik-Tentoonstelling.

Zooals reeds verleden week in deze rubriek met een enkel woord werd medegedeeld, is Zaterdag 24 dezer door de Delftsche Studenten-Vereeniging „Onze Koloniën” in de grootste Bibliotheekzaal der Technische Hoogeschool, eene speciaal aan de Batikkunst gewijde tentoonstelling geopend, welke tot en met Zaterdag 1 Dec. zal duren.

Het Bestuur dier vereeniging was zoo gelukkig daartoe de beschikking te verkrijgen over de zeldzame verzameling batiks, door Mevrouw ter Horst-Boer gedurende haar jaren-lang verblijf in Djodja aangelegd, welke nog is aangevuld door eenige stukken van „Boeatan”, door enkele pracht-exemplaren uit het particulier bezit o.a. van den heer Th. Resink Jr. en last not least, van den te Delft studeerenden Pangeran Hadinegoro, die te door zijn moeder gebatikte kains zelf ter plaatse heeft opgehangen. Hij maakte daarbij de gevoelige opmerking, hoe de eigenaardige aromatische batiklucht — welke de echte soort altijd verspreid zoodra zij uit de geijkte plooiën komt — allerlei jeugdherinneringen bij hem wakker riep, heigden ons onwillekeurig naar den fijnen dichtbundel van Noto Soeroto „De Geur van Moeders Haarwring” in gedachten riep. In de smaakvolle, goed verlichte zaal van het zootsch opgezette Delftsche Bibliotheekgebouw komen al deze aristocratische kunststukken, in de daarvoor aangebrachte vakken langs de wanden en over de schuin aflopende stellages, in hun volle lengte opgehangen, prachtig uit. Een bezoek aan deze tentoonstelling kunnen wij dan ook ten sterkste aanbevelen; zelfs de kenners zullen er nog veel bijzonders vinden.

Zoo zijn er o.a. te zien: tien groote doeken, met op ieder een dertigtal verschillende batikpatronen, weergevende dus een verscheidenheid van minstens honderd Javaansche batikmotieven, welke in de Vorstenlanden van ouds en nog altijd in zwang zijn, met hunne ontelbare variaties van opvatting in tekening, kleur en groepeerings. Dit geeft eenigzins een beeld van den grooten rijkdom dezer op Java — en ook alléén daár — inheemsche kunst, waarvan de bekende uitsparingstechniek, door middel van wasteekening, thans in Europa en Amerika zoo veel nabootsing vindt, maar waarvan de eerlijke Westersche beoefenaar toch altijd volmondig moet erkennen, dat zij in kunstgehalte onnavolgbaar nog staat. En dit is ook geen wonder, waar deze kunst reeds zooveel eeuwen lang met de grootste liefde en toewijding beoefend wordt, zelfs door de minst beschaafden van al-oud beschaafd volk.

Onder het tentoongestelde bevindt zich ook een klein Simboet uit Zuid-Bantam, van helder roode kleur, met eenvoudige, wit uitgespaarde figuren, verkregen door het teekenen met *darik Ketan* (= leef-rijstpap), waarschijnlijk de oorspronkelijke vorm van batikken, welke volgens sommige geleerden uit voor-Indië en volgens anderen uit Egypte naar Java zou zijn overgebracht.

Daar naast hangen rechts een paar grove batiks van rood en wit uit Madoera, typisch in hun soort, schoon op dat eiland ook veel fijnere worden gemaakt.

Aan de andere zijde wordt een mooi exemplaar

der zeldzaam geworden *sarong Karet* (een kampong bij Meester Cornelis, waar vroeger veel gebatikte werd, ook door vrouwen van Chineesch-gemengden afkomst) geflankeerd door twee kains uit de Preanger-Regentschappen, met een eigenaardig wolfs-patroon, waaraan Chineesche invloed ook niet vreemd is en die een bizondere soort van bruine tinten hebben, welke te danken schijnt te zijn aan het hoog ijzerhoudend gehalte van het water in die bergstreken.

Ook de Pekalongan- en Lassem-batiks, bekend om hun veelkleurigheid, waarbij die van wijlen mejuffrouw Franquemont, vermaard om haar fraaie groene en helderblauwe kleuren, waarvan zij het geheim mee in 't graf schijnt te hebben genomen, zijn er goed vertegenwoordigd. Ook zijn er een paar mooie Cheribonsche kains in donkerblauw en wit en eenige prachtexemplaren van zijden Lotjans in zachte bruine en roomkleurige tinten of in fel groen met zwart, welke tegenwoordig voor elegante Europeesche dames zoo veel waard zijn als shawls bij gekleede toiletten.

Maar de Solosche en Djodjasche kains, slendangs en hoofddoeken spannen toch de kroon. Een paar vorstelijke *dotots* (grote statiekleden) komen over tafels gespreid, in hun volle glorie uit.

Indische Kunstnijverheid in Pulchri Studio.

De Hagenaars, die onverhoopt niet in de gelegenheid mochten zijn, de Delftsche tentoonstelling te bezoeken, zullen het meerendeel dezer batiks toch nog kunnen bewonderen in Pulchri Studio, Lange Voorhout Den Haag, waar zij behoorende tot de verzameling van Mevrouw ter Horst-Boer, van Maandag 4 tot en met Dinsdag 6 Dec. tentoongesteld en ten verkoop aangeboden zullen worden. Daar die verzameling echter zeer uitgebreid en veelsoortig is, want zij omvat ook weefsels uit verschillende streken van den Archipel, goud-, zilver-, koper-, schildpad- en lederwerk, zal niet ieder stuk daar zoo volkomen tot zijn recht kunnen komen als in Delft. Daartoe zou een heele reeks van zalen noodig zijn.

Toch zal het stellig de moeite loonen er eens een kijkje te gaan nemen, want Mevrouw ter Horst-Boer, die jarenlang aan het hoofd heeft gestaan van de bekende zaak „Djodjasche Kunstnijverheid”, welke op zoo menige Indische Tentoonstelling eereprijzen heeft behaald, was goed op de hoogte en kon, aan de bron gezeten, het beste voor hare verzameling aanschaffen. Het zal haar dan ook wel zeer ter harte gaan, er nu afstand van te doen. Mogen de mooie stukken in handen komen van personen, die er warm voor voelen!

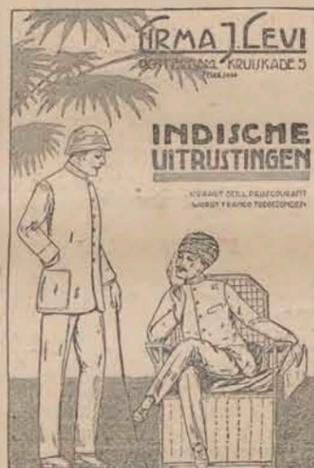
Wij hopen de volgende week op deze belangrijke tentoonstelling terug te komen.

Feestuitstalling in Boeatan.

Tot besluit thans nog de mededeeling: dat in Boeatan, Heulstraat 19, een aanlokkelijke Sint-Nicolaas-uitstalling is aangebracht, zoowel voor het raam, als in de Toonkamers, van feestgeschenken te keus en te keur, eenvoudige en meer kostbare, voor elk wat wils. Aardig oorspronkelijk handwerk, dat tegenwoordig gelukkig meer en meer gewaardeerd wordt door menschen van goeden smaak.

Toevallig kreeg Boeatan onlangs uit Singaparna een flinke bezending vlechtwerk: allerlei matjes, mandjes en doosjes, zeer matig in prijs, welke voor Sint Nicolaas- en Kerstcadeautjes opgang zullen maken. Ook zijn er nu alleraardigste kleinigheden van batik- en weefwerk te krijgen.

In de groote zaal van hotel de Twee Steden, waar van 27 tot 30 dezer een Bazar gehouden wordt ten bate der Studenten-eethuizen in Berlijn, hebben eenige leden van het Dames-propaganda-Comité van Boeatan een keurige, van Indische bamboe opgetrokken bloemen- en vruchten-tent ingericht,

WITTE PAKKEN

vanaf f 14.50

3 maal gekrompen Indische Coupe

Wij garandeeren het juiste model

48-jarige reputatie

Vraagt Prijscourant of Stalen

Toezending franco

F. J. LEVI

Kruiskade 5 b. d. Cools. ROTTERDAM

Muziekhuis LUXOR

GROOTE MARKT 28 DEN HAAG

GROOTE SORTERING GRAMOPHOONS EN GRAMOPHOONPLATEN

Voor repatrieerenden speciale conditiën

ORIGINEELE NESTLE

BLIJVENDE HAARGOLVING

EEN SIERRAAD VOOR IEDERE VROU

DUUR ONGEVEER EEN JAAR - BESLIST ONSCHADELIJK

Houdbaar bij elke weergesteldheid en bij het haarwassen

De behandeling uitgevoerd door specialist - Onschadelijk haarkleuren - Haarwerken

D. BAZUINE - Den Haag - Korte Poten 23a - Tel. H. 4274

VERZAMELAARS

Zij, die Kunstvoorwerpen willen verkoopen of hunne verzameling wenschen te completeeren, worden attent gemaakt op de rubriek Vraag en Aanbod in het Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË OUD EN NIEUW

Prijs f 2.50 per annonce van ten hoogste vijf regels. Ter kennismaking wordt op aanvraag gratis een nummer van ons Maandblad toegezonden

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 1987*

DEN HAAG

BESCHIKBAAR.

Garage NASSAU

SCHELPKADE 42 b.d. Javastraat DEN HAAG

Verhuren van Luxe Auto's tegen taxi-prijzen

MAAND-AUTO'S

Tel. H. 7503 Tel. H. 7504

HOTEL-RUBRIEK

AMSTERDAM

HOTEL CENTRAL Damrak 18	HOTEL KRASNAPOLSKY Warmoesstraat 171-185
THE AMERICAN LUNCHROOM Cy. Kalverstr. 16-18	BESCHIKBAAR.

RESTAURANT „LA RÉSERVE”

Rembrandtplein 44-48

BREDA

DRANJE-HOTEL t./o. het station	BESCHIKBAAR.
--	--------------

'S-GRAVENHAGE

PENSION „DE MOOR” v. Bleiswijkstr. 149.	PENSION VAN KLEEF W. de Zwijgerl. 33 Schriftel of Mond. Inlicht. voorh. van Ind. Familiën.
Hotel Rest. „DUINOORD” Sweelinckplein Spec. bezocht d. ind. Fam. OOSTERWIJK & V. D. LUUR	PENSION „STEPHANUS” Statenlaan 138, Tel. S. 460 Refer. v. Ind. Famil. voorh.

HAARLEM

HOTEL-PENSION „MINERVA”

Parklaan 86-94, Tel. 433

NIJMEGEN

HOTEL REST. „DE KEIZER” Spoorstraat 7	HOTEL CAFÉ REST. „DE POORT VAN KLEEF” Grootestraat 2-4
---	--

WASSENAAR

HOT. L-PENSION „DE KIEVIT” Voll. Pens. vanaf j 7.— p.d.	BESCHIKBAAR.
---	--------------

BESCHIKBAAR.

Haagsche Coöperatieve Keuken Restaurants

Kopplerstraat 274 . . . . . Tel. M. 2313
Anna v. Buurenstraat 204 - Tel. B. 226

Middagschotel 12—2 uur . . . . . à f 0.65
Diner 5—7 uur . . . . . à f 1.10

Diverse Schotels à la carte.

Uitzending door de geheele stad à 10.76 PER MAALTIJD en f 0.14 bezorgloon PER BUS.

BESCHIKBAAR.

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL

Centrale Verwarming, Electrisch

Licht, Baden, Rustige ligging.

LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf

Restaurant „GUDE”

WEIMARSTRAAT 341 TELEFOON M. 5240

Diners vanaf . . . . . 80 cent
Dagschotel (tusschen 12 en 2 uur) . . . . . 60 cent
Uitzending van Diners tusschen 4 en 7 uur
Kamers met pension vanaf f 50.— per maand

Aanbevelend, EUG. J. D'HAINE

waar ook Boeatansche lekkernijen verkocht worden. Het geheel, dat er zeer smaakvol uitziet, zal zeker aller aandacht trekken.

„Boeatan in dienst der barmhartigheid”, zooals Generaal Kronouwer het zoo waardeerd uitdrukte in zijn openingswoord van den Boeatan-Kunstavond ten bate der Oud-strijders.

Van Week tot Week.

21—27 NOVEMBER.

Indisch Genootschap. Den 20en Dec. houdt het Ind. Gen. te 's-Gravenhage eene vergadering. Inleider Prof. Mr. Ph. Kleintjes. Onderwerp: Het aanhangige wetsontwerp tot herziening van het Reg. Reglement.

Gemeente-ziekenhuis te Bandoeng. Den 15en October is te Bandoeng op feestelijke wijze het gemeentelijk ziekenhuis geopend. Tal van autoriteiten waren aanwezig toen burgemeester Coops de openingsrede uitsprak.

H. B. S. te Medan. Met de aanmelding van leerlingen voor een te Medan op initiatief der Medansche Schoolvereniging in 1924 op te richten H.B.S. gaat het boven verwachting voorspoedig. In enkele dagen tijds gaven zieh 105 leerlingen op. Verwacht wordt, dat gemeente en Regeering zullen steunen.

Huldiging oud-strijders Legioen van Mangkoenegoro. Den 15en October had op initiatief van den Prang Wadono een huldiging plaats van de 13 nog in leven zijnde manschappen van het Legioen van Mangkoenegoro, die aan de tweede Atjeh-expeditie hebben deelgenomen en op 15 Oct. 1873 — dus juist 50 jaren geleden — uit Solo vertrokken. Militaire en burgerlijke autoriteiten deden van hun belangstelling blijken.

Een diertuin te Soerabaja. Indië heeft zijn wereldvermaarden plantentuin te Buitenzorg, maar een verzameling van de zoo rijke Indische fauna ontbreekt nog steeds. In Soerabaja doet men thuis pogingen om tot de oprichting van een diertuin te geraken; er is reeds een begin gemaakt met het aanleggen eener verzameling door den hr. Hompes, gesteund door de vereeniging „Soerabaijische Planten- en Dierentuin”.

Opleiding tot Indisch arts. De Javasche Cour. van 10 Oct. bevat nieuwe voorschriften voor de opleiding tot Indisch arts en de voorwaarden tot benoembaarheid daartoe.

Groote brand te Sibolga. In den nacht van 28 op 29 Oct. is Sibolga door een grooten brand geteisterd, waardoor in het Chineesche kamp niet minder dan 35 kedchs ter waarde van f 200.000 vernield zijn.

Centrale Vereeniging van hogere ambtenaren. Te Batavia is opgericht een centrale vereeniging van hogere ambtenaren. Daarbij zijn aangesloten de vereenigingen van postingenieurs, post- en telegraafinspecteurs, mijningenieurs, hogere bureauambtenaren, ambtenaren bij de Staatsspoor, leeraren, ambtenaren bij het boschwezen en waterkracht-ingenieurs.

Voordracht Prof. Nieuwenhuis. Den 21en dezer hield Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis eene voordracht over de grondbeginselen van de geneeskunde der Indonesiërs en hunne psychologische beteekenis. (Overzicht in N. R. Ct. d.d. 22 Nov.)

Tuberculosebestrijding in Indië. Over dit onderwerp sprak Dr. L. G. A. M. von Römer, hoofd van den medischen voorlichtingsdienst in Indië, den 20en dezer in het Nederlandsch Lyceum te 's-Gravenhage. De voordracht, met filmvertooning, werd bijgewoond o.a. door de Koningin-Moeder.

Vennootschapsbelasting in Nederland en Indië. Den 20en December a.s. promoveert tot doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Universiteit te Leiden, de heer J. H. A. Logemann, op proefschrift: De grondslagen der vennootschapsbelasting in Nederland en Indië.

Tjilegon en Arsjad. De dagbladen bevatten dezer dagen telegrafische berichten naar aanleiding der algemeene beschouwingen in de Najaarszitting van den Volksraad. Een dezer berichten in telegramstijl luidt: De heer Djajadiningrat bevestigt de juistheid van het courantenartikel van prof. Snouck Hurgronje aangaande de onlusten in Tjilegon; Arsjad is inderdaad onschuldig.

Wat is hiermede bedoeld? O.i. is dat „courantenbericht” de beschouwing van Prof. Snouck in de Gids van Oct. (met Naschrift in de Nov. afl.), getiteld: Vergeten jubilé's, waarin de schr. de oorzaken en gevolgen van den zgn. „Tjilegonsche gruwelen” in Juli 1888 uiteenzet. „Arsjad” is dan de Arabier Mochamad Arsad (of Arsjad) die, als mede-schuldige aan den opstand, in 1889

BESCHIKBAAR.

Hotel „PROMENADE”

Oude Schev. weg 21

TEL. SCH. 454

Aangenaam Zomer- en Winterverblijf

Prachtige ligging :: Matige Prijzen

naar Timor Koepang werd verbannen en eerst in 1919 de vrijheid herkeeg. Prof. Sn. is van meening dat te genover Arsad en zijne lotgenooten inderlijd groot onrecht is gepleegd.

Het Volksraadlid dat zich aan de zijde van Prof. Sn. schaart, is Raden Adipati Aria Achmad Djajadiningrat, sedert 4 Juli 1901 Regent van Noord-Bantam.

Het Comité Nieuw-Indië heeft zich met een brief tot den Minister van Koloniën gewend, met het verzoek aan de hier te lande ingestelde commissie inzake belastingheffing in Indië van Naamlooze Vennootschappen toe te voegen een niet ambtelijk persoon, niet betrokken bij de Indische groote ondernemingen, die geacht kan worden op de hoogte te zijn met de Indische toestanden en het belastingvraagstuk aldaar. Het comité meent dat de samenstelling der commissie door deze toevoeging meerderen waarborg zal geven voor veelzijdigheid en de waarde van haar advies zal verhoogen. (De namen dezer commissieleden zijn vermeld in de Ind. Merc. van 23 dezer, bl. 763).

Vereeniging Kartinifonds. Onder leiding van den heer J. Th. Gerlings had te 's-Gravenhage de jaarlijksche vergadering der vereeniging „Kartinifonds” plaats. Blijkens de mededeelingen van den voorzitter bleven de uit Indië ontvangen berichten van de door de vereeniging gesteunde Kartini-scholen te Semarang, Batavia, Buitenzorg, Madioen en Malang, gunstig. Uit het steeds toenemend aantal aanvragen tot plaatsing van leerlingen, blijkt ten duidelijkste dat deze scholen in een groote behoefte voorzien. Met den bouw der Van Deventer-school te Semarang zal spoedig een aanvank worden gemaakt.

Duitsche plannen in Ned. Nieuw-Guiné. Het Soer. Handelsblad verneemt, dat een paleis-conferentie is gehouden over een intensieve openlegging van Nieuw-Guiné, welke conferentie werd gepreseederd door den landvoogd en bijgewoond door den heer Welter, algemeen secretaris, hertog Adolf van Mecklenburg, de directeurs van binnenlandsch bestuur en van landbouw, het hoofd van het kantoor voor de buitengewesten, de president van de Javasche Bank, de Factorij en den heer Helfferich. Het doel van de bespreking was de oprichting van een maatschappij werkende over het uitgestrekte gebied van Nieuw-Guiné en over buitengewone bevoegdheden en ruime concessies beschikkende, voor den handel in copra, vogelhuizen, damar, gommen, harsen en hout, onder leiding van deskundige Duitschers uit het voormalig Duitsche gebied.

De vertrekkende hertog tracht in Europa het aanvangskapitaal van een paar millioen bijeen te brengen.

Dr. J. W. Gunning. Den 25en dezer is dr. J. W. Gunning, zendingdirecteur te Oegstgeest, te Leiden in het hôpital Wallone overleden. Met hem is een man van groote activiteit en bekwaamheid aan de Indische Zending ontvallen, die tevens een open oog had voor de behoeften der bevolking van Indië. Dr. G. maakte o.a. deel uit van de Adalrecht-commissie.

Hoog bezoek. De heer Wood, gouverneur-generaal van de Philippijnen, komt a.s. Zaterdag te Tandjong Priok aan. De heeren zijn de gast van den landvoogd en maken een zesdaagschen tocht door Java.

De Rijkshoofdstaats van Jogjakarta. Boedi-Oetomo (Jav. editie) van 11 Oct. heeft een onderhoud gehad met den Rijkshoofdstaats van Jogja, Pangrân Arjo Adipati Dar noerdjo, en kan als gevolg daarvan mededeelen dat het bericht in de Darmo Kondo over het aftreden van dien functionaris onjuist is.

Kolonel der Infanterie A. W. A. Michielsens van het Oost-Ind. Leger, is op zijne aanvraag wegens volbrachte dienst eervol uit den militairen dienst ontslagen.

Mr. Zainal Abidin is de eerste Sumatraan die het praedicaat Mr. heeft behaald (5 Oct. 1920). Na in 1919 (op 21-jarigen leeftijd) het eindexamen van de Indische Rechtschool te hebben afgelegd, bekleedde hij achtereenvolgens het ambt van fiscaal griffier bij het Landgerecht en van subst. griffier bij den R. v. Justitie te Semarang. In 1921 vertrok hij naar Nederland.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot ridder in de orde van den Ned. Leeuw ir. N. Wing Easton, hoofd-ingenieur bij het mijnwegen in Ned-Indië.

Wd. Hoofddcommissaris van Politie te Batavia. De heer G. Treffers, controleur bij het Binnenlandsch Bestuur te Bengkalis (Oostkust van Sumatra), is aangewezen om op te treden als waarnemend hoofddcommissaris van politie te Batavia.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau A. T. H. M. van Wijk Wenneke, O.-I. ambtenaar met verlof, l.l. inspecteur-afdeelingchef bij den dienst der in- en uitvoerrechten in Ned-Indië.

Hôtel de l'Europe

AMSTERDAM

HUIS VAN DEN EERSTEN RANG

ZALEN VOOR PARTIJEN

J. A. VAN BRAKEL - UTRECHT

F. C. DONDERSTRAAT 22a

Pension voor geheele Families

PENSION-PRIJZEN NADER OVEREEN TE KOMEN

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.**UIT DE EUROPEESCHE PERS.****De aard van het bommencomplot.**

De *N. Soer. Crt.* meldt o.m., dat het onderzoek aan het licht heeft gebracht, dat de instructies voor de bomanslagen en het vervaardigen van de bommen, in Rusland door het z.g. Comité van Geweld aan de Communistische Partij in Ned.-Indië zijn gegeven. Darsono ontving deze instructies mondeling tijdens zijn verblijf te Moskou. Semaoen was volstrekt niet genegen aan deze gewelddadige actie mede te doen (het onderzoek heeft dit met de meeste stelligheid aangetoond), waarna Darsono in Indië aanving met zeer in het geheim volgelingen aan te zetten tot het geweld.

Uitgaande van dit bericht, betoogt de *N. Soer. Crt.*, dat deze wandaden geen enkel politiek, alleen een misdadig karakter dragen:

Criminalistisch heeft deze zaak een zeer groote beteekenis, in politiek opzicht geen beteekenis. Wat hebben de daders er mee bereikt, wat konden zij er mede bereiken? Hebben zij, zooals zoo vaak de ketjoe-handieten wel doen, het Europeesche en vooral het Inheemsche publiek angst kunnen aanjagen, hebben deze menschen, die toch met doeltreffender middelen optraden dan roestige sabels en pieken of oude pistolen, een terreur kunnen uitoefenen? Neen immers! Plaatselijk hebben zij wel eens opschudding kunnen werkelijken, maar orde en rust hebben zij niet kunnen verstoren, de bevolking hebben zij niet uit haar gemeedelijk evenwicht kunnen brengen. Darsono en hadji Misbach hebben een aantal menschen tot misdadigers gemaakt. Dien dommen lieden zal wel zijn wijsgemaakt, dat zij een nuttig en belangrijk werk deden, dat veel effect zou hebben. Maar mocht veracht worden, dat ook maar één verstandig man, hoe goed communist overigens, niet zou inzien, dat op deze wijze niets viel te bereiken? De houding van Semaoen in deze was veelbeteekend. Semaoen is de eenige rechtschapen en overtuigde communist, welke Indië had. Hij wilde met deze volzinige en hopeloze actie niets te maken hebben. Hij sloot dadelijk hebben ingezien, dat zij de communistische beweging in Indië niet kon dienen.

Van zekere zijde is de meening geuit, dat als Semaoen niet zou zijn uitgewezen, deze en andere misdadige actie niet zou hebben plaats gehad. De feiten leeren anders. Semaoen heeft van dit geweld niet willen weten, doch hij heeft niet kunnen weten, dat het toch door Darsono werd voorbereid. Hij zou het dus ook niet hebben kunnen voorkomen. En de meening dat al deze misdaden eerst zijn bedacht en begaan, omdat de leider Semaoen werd uitgewezen, snijdt ook geen hout. Evenmin als die, welke het vergaderverbod als oorzaak aanwees.

In Rusland, waar de leiders, blijkbaar uit de opgeblazen verlichtingen van dergelijke lieden als Darsono, een zeer verheerde voorstelling zich maken van den politieken toestand in Ned.-Indië, heeft men wellicht gedacht: laten we daar eens een paar bommen smijten en de bevolking komt wel in beweging, terwijl de regering benauwd wordt!.....

Ware het niet, dat deze wandaden weer slachtoffers hebben gemaakt, die met de regering of de kapitalisten niets hadden te maken, men zou willen lachen om dit stuntelig gedoe.

De *Loc.* (van 24 Dec.) acht dit een weinig overtuigend betoog:

Vooropstellende, dat het ter publieke beschikking staande materiaal nog te onvolledig is om den aard der bomanslagen juist te beoordeelen, waarschuwen wij tegen de redeneering dat de „stuntelgheid“ der uitvoering van een politiek advies aan die uitvoering als 't ware het politiek karakter zou ontnemen en de daden stempelen tot min of meer gemoderniseerd ketjoe-gedoe. Wat die stuntelgheid betreft, zoo valt uit verschillende berichten toch wel af te leiden, dat de bommenmakers vorderingen maken in de techniek. Maar overigens bepaalt de bedoeling den aard van een complot en niet de uitkomst. En nu is zeker de bedoeling van ketjoe's — dat zijn bandieten — een geheel andere dan die der bommenwerpers. Bij ketjoe-partijen is het element der roofzucht altijd onmiskenbaar. Dit is hier afwezig. De bommenwerpers zijn enkel uit op verspreiding van verschrikking en aanranding van het gezag. Wij noemden destijds hun actie een pseudo-anarchisme-van-de-daad. In het voorvoegsel lag de aanduiding, dat ook wij deze actie niet van ingrijpende beteekenis achten. Bedenklijk is zij echter zonder twiifel, en

Hotel de Bellevue

BEZUIDENHOUT 15 :: 's-GRAVENHAGE

TEL. INTERC. H. 447.

ook wanneer er geen slachtoffers vielen, zou er geen enkele reden zijn om er lachend de schouders voor op te trekken.

Wat aangaat het opnieuw door de „N. Soer. Crt.“ ontkennde verband tusschen soortgelijke actie en den vergaderbreidel, zoo valt op te merken, dat, indien ons inzicht juist is dat extremistische politiek hierin een hoofdrol speelt, het gebrek aan uitingsgelegenheid, met de meermalen door ons aangegeven gevolgen van dien, dergelijke actie in de hand werkt.

Volgens de *Loc.* heeft de „N. Soer. Crt.“, die alle politieke beteekenis aan de bommenwerpers wil ontzeggen, zelve juist gegevens bijgedragen, waaruit die politieke beteekenis zou moeten worden afgeleid.

De *Sum. Post* (van 30 Oct.) geeft een uitvoerig verslag over de arrestatie van hadji Misbach en zijn negen medeplichtigen.

Het *Bat. Nwsbl.* kan nog mededeelen, dat het in de bedoeling ligt de geestelijke daders van het bedrijf te interneeren. Inzonderheid ten aanzien van hadji Misbach is een zoo uitgebreid materiaal verkregen, dat zijn verwijdering uit Midden-Java en onder toezicht stelling in een of anderen stillen uithoek meer dan gemotiveerd is. Maar ook de andere leiders zullen den dans niet kunnen ontspringen.

Het kost — vorige gevallen leerden het duidelijk — steeds wel wat voorbereiding eer tot interneering of uitzetting wordt overgegaan, maar die langdurige voorbereiding heeft het voordeel, dat men rustig het bewijsmateriaal kan verzamelen en ordenen. Zoo zal de interneering nu niet het directe gevolg zijn van het bommenwerpen of de aansporing daartoe, doch zal dit laatste enkel de eindschakel vormen in den keten van het bewijs: dat bedoelde personen gevaarlijk zijn voor de openbare rust en orde. Juist daarom wordt de zaak niet — althans niet geheel — den strafrechter in handen gegeven; immers, het gaat niet om de bestraffing van een enkele strafbare daad (met de kwade kans op vrijspraak wegens gebrek aan bewijs enz.), maar om een algemeen politieken maatregel in het belang der gemeenschap.

De herziening der Indische Staatsregeling.

De *Loc.* (van 24 Oct.) bespreekt het wetsontwerp tot herziening van het reglement op het beleid der regering van Ned. Indië, dat de mail haar bracht:

Uit de Memorie van toelichting blijkt, dat dit wetsontwerp zich bepaalt tot de wijzigingen, die het rechtstreeksch gevolg zijn van de jongste Grondwetsherziening, waarbij ongetwijfeld tal van vraagstukken ter sprake zouden komen, die tot gedachtenwisseling zouden leiden, zonder verband met — en vermoedelijk ten nadeele eener spoedige totstandkoming van — de thans allereerst noodzakelijke herziening der centrale organisatie van wetgeving en bestuur. In verband met den beperkten opzet van het wetsontwerp, moeten tal van bepalingen van het door den Volksraad behandelde ontwerp, welke alleen redactieverbetering beoogen, worden geschrapt en zijn de door dien Raad aangenomen amendementen van dezelfde strekking niet overgenomen.

Overeenkomstig de toezegging door de regering hier te lande gedaan in de memorie van antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer nopens de Grondwetsherziening is bedoeld ontwerp den 18en Juni van het vorige jaar door de Indische regering aan den Volksraad toegezonden met verzoek om ter zake van zijn oordeel te doen bliken. Het ontwerp werd door den Raad in zijn vergadering van 5 December d.a.v. met 27 stemmen vóór en 14 stemmen tegen aangenomen.

Van deze „nieuwe schrede“ zegt de „Loc.“ o.m.: Door deze herziening zal een nieuwe schrede worden gezet in de richting van vorming eener eigen machtssfeer van Indië, welke vorming een aanvang nam met de decentralisatie-wetgeving van 1903 en met de wettelijke erkenning der financiële afscheiding van Nederland (1912), de instelling van den Volksraad (1916) en de reorganisatie der grondslagen van het gewestelijk en plaatselijk be-

Aan de Leden van „Oost en West“

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad“ is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Ten gevolge der heerschende malaise wordt het bestaan van genoemd blad bedreigd.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

- 1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoop te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,
- 2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Dansen leeren in 4 Lessen

Aan de ACADEMIE DE DANSE MODERNE

N. DE PARMENTIER

: Bezuidenhoutsche weg 11 :

bestaat gelegenheid tot onderricht in de dansen die thans in de Hoofdsteden van Europa en vogue zijn.

Aan beginners van elken leeftijd, zoowel aan hen, die elders geen resultaat bereikten wordt gegarandeerd, dat zij na vier lessen overal kunnen dansen.

Inflictingen dagelijks van 11 tot 12 en van 2 tot 9 uur.

Zijt Gij Abonné

van het rijk Geïllustreerde
Maandblad

NEDERLANDSCH INDIË
OUD EN NIEUW

Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
aan bij de Administratie

PRIJS PER JAARGANG f 20.—

Te voldoen in twee halfjaarlijksche termijnen
van f 10.—

Losse nummers f 2.50

Nobelstraat 20 Den Haag

Telefoon H. 1987*

Hotel „de Leeuwerik“

KRUISSTRAAT 30-32 :: HAARLEM

TELEFOON 514

Huis van den Eersten Rang

CENTRALE VERWARMING.

BESCHIKBAAR.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . / 80,000,000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 19,769,180.-
Buitengewone Reserve 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten
Incasseringen en Financieringen.

Schriftelijke en Telegrafische Credieten.

Reiscredietbrieven.

Deposito's.

Rekeningen-Courant.

Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

't SPORTHUIS

v/b E. ARNOUITS

GRAVENSTRAAT tegenover de Bonneterie DEN HAAG

HEEREN
MODE
ARTIKELN

PRIMA

Engelsche
Regenjassen

voor

Dames en Heeren.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRAHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting ::

stuur (1922) werd voortgezet. De belangrijkste taak, waarvoor de wetgever zich daarbij ziet geplaatst, is de schepping van een orgaan van dien aard, dat aan den landvoogd, in samenwerking daarmede, de regeling van de inwendige aangelegenheden met vertrouwen kan worden overgelaten. Het wetsontwerp zoekt de oplossing in een versterking van het vertegenwoordigend karakter van den Volksraad en in de invoering van een werkwijze voor de behandeling van regelingen van wetgevend aard, die zoowel medezeggenschap van dien Raad, thans enkel een adviseerend college, als de geregelde afdoening van den wetgevenden arbeid waarborgt.

Aan het resumé der *Deli Crt.* (van 25 Oct.) ontleener wij o.m.:

De Raad van Ned. Indië blijft bestaan, maar zal een zuiver adviseerend karakter krijgen, zoodat de Raad dus niet langer met den gouverneur-generaal wetgevende macht zal uitoefenen.

De vraag of behoud van den Raad noodig is, nu het karakter van den Volksraad een ingrijpende wijziging ondergaat en eerstgenoemd college meer het karakter zal dragen van den Raad van State in Holland, wordt zonder eenig voorbehoud bevestigend beantwoord, aangezien de G.G. den Raad als adviseerend college niet kan missen.

Volgens het tegenwoordige art. 8 van het Regeeringsreglement moeten de vice-president en de leden van den Raad van Ned.-Indië Nederlanders zijn. De wijziging van art. 8 strekt, om de mogelijkheid te openen, om ook Inlanders of andere Nederlandsche onderdanen, die geen Nederlanders zijn, in het college zitting te doen nemen.

Ten einde zorg te dragen, dat een voldoende aantal onderdanen, niet-Nederlanders, van inheemschen oorsprong, in den Volksraad verkozen wordt, is bepaald, dat een bij algemeenen maatregel van bestuur aan te wijzen gedeelte van de verkozen leden, hetwelk minstens de helft moet bedragen, tot die bevolkingsgroep zal behooren. Ook vrouwelijke ingezetenen zullen verkiesbaar en benoembaar zijn tot lid van den Volksraad.

Nieuwe moeilijkheden.

De *Sum. Post* (van 25 en 26 Oct.) toont in haar belangwekkend artikel „*Inflatie en Crisis*” aan, op welken prijs de inflatie van den gulden zou neerkomen. Het blad komt tot de conclusie:

Het kan dan ook geen twijfel lijden: tot dien prijs zouden een tijdelijke periode van schijnwelvaart en als gevolg daarvan sluitende staats- en gemeenterekeningen, te duur betaald zijn. Te meer, waar wij na beëindiging van het proces, weer zouden staan voor soortgelijke vraagstukken als thans, met het groote verschil, dat door het opgeven van een gaaf muntstelsel hare oplossing zooveel moeilijker zou zijn geworden.

Het *Bat. Nwbl.* (van 15 Oct.) bespreekt onder het hoofd „*Nieuwe Moeilijkheden*” de redenen der op 17 Oct. gestelde bijeenkomst van den Raad van Indië met de Bezuinigings-commissie „om na te gaan, of, en zoo ja, welke bezuinigingen in den staatsdienst nog mogelijk zijn.”

De *Java-Bode* (van 16 Oct.) neemt dit artikel van het „doorgaans goed-ingelichte orgaan” in extenso over, onder het hoofd „*somber toekomstbeeld*”, en zegt o.m.:

Zoo blijven we in hetzelfde enge kringetje rond-draaien: nieuwe moeilijkheden, nieuwe bezuinigingen, zonder dat er ook maar iets gedaan wordt om nieuwe bronnen van welvaart aan te boren. Grote mogelijkheden liggen nog op de Buitengewesten, mogelijkheden, welke van dien aard zijn, dat het feitelijk een *absurditeit* moest wezen dat een rijk land als Indië — overrijk aan bodemschatten en vruchtbaren grond — nog met financieele moeilijkheden te kampen heeft.

En ons vervullen nog andere gevoelens bij het beschouwen van de donkere toekomst: ons vervult de vrees, dat wij denzelfden weg zullen opgaan als Nederland, waar de salarissen der rijksambtenaren

M. A. VREESWIJK

WIJNHANDEL - UTRECHT

Uitvoerige Prijscourant op aanvraag gratis.

met twintig percent verminderd en de periodieke verhoogingen gedurende drie jaren stopgezet moeten worden..... als niet erger gebeurt!

Het *Bat. Nwsbl.* (van 19 Oct.) commenteert „*de aanvullingsbegroting over 1924*” en schrijft o.m.:

De Regeering komt met het voorstel om het invoerrecht en den accijns op gedistilleerd met 50 % te verlagen en terug te brengen op het reeds hooge cijfer van f 150 per H.L. Zij wijt de afneming in het gebruik van gedistilleerde dranken, waarover accijns dan wel invoerrecht voldaan is, naast een natuurlijk minder gebruik ervan, aan het clandestien vervaardigen en in omloop brengen van alcoholhoudende dranken en een vermeerderd gebruik van gemethyleerd gedistilleerd, daarbij toegevoegde, dat de douanediens, in samenwerking met bestuur en politie, nog niet bij machte is met bevredigende resultaten het clandestien bedrijf op dit gebied tegen te gaan.

Dit zoo zijnde, verdient zeker de vraag te worden gesteld, of het tegengaan van clandestien invoer en verkoop van opium wel bevredigende resultaten oplevert, en zoo neen, of ten slotte een verstandige politiek ten aanzien van den opiumverkoop niet tot navolging van den ten aanzien van het gedistilleerd te treffen maatregel zou leiden.

Een Anti-corruptievergadering.

In de anti-corruptievergadering, te Weltevreden gehouden, zoo vertelt het *Soer. Hbl.* (van 22 Oct.) o.m., zette de voorzitter, de heer *Onnen*, het doel en streven van den bond uiteen, een beroep doende op de ambtenaren en de particulieren. Minder uitgaven zullen beteekenen minder belastingen. De bond zal hard moeten aanpakken om een betere publieke controle te verkrijgen. Zulk een controle bestaat er wel: b.v. de publicatie door de Pers. Doch welk succes ziet men er vaak van? Wat is er b.v. voor ons aan succes te bemerken van de uitmuntend gedocumenteerde artikelen van den heer *Zentgraaff*? De bond moet gelijken op de „*Mij. van Nijverheid en Handel*” in Holland. Een comité van 15 personen zouden gegevens moeten verzamelen en persklaar maken.

Nadat ook H.H. *Quix* en *Quispel* hunne argumenten hadden medegedeeld en de *Pol. Econ. Bond* zijn steun had toegezegd, traden een veertigtal belangstellenden toe als leden.

In het artikel „*Ernst of Kortswijl*” in de *Loc.* (van 20 Oct.) keurt de heer *A. G. de Bruin* de oprichting van dezen bond af. De Volksraad, dit spreekt van zelf — aldus de eindconclusie van den heer de B. — heeft het recht om inlichtingen te vragen, pressie uit te oefenen op de Regeering en zoo noodig met klem aan te dringen op een zoo krachtig mogelijk ingrijpen.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Oorspronkelijke gebruiken bij het opzetten van een inlandsche woning in het land van Minangkabau.

I.

Een oud heer schrijft in de „*Warta Hindia*” van 13 Juni 1923 over dit onderwerp, dat, zoodra tot het opzetten van een woning besloten is, de familieleden van den bouwer voor een maaltijd bijeen worden geroepen en dat, na het gebruik van spijs en drank, de maatregelen worden beraamd en de middelen worden besproken, welke tot het beoogde doel moeten leiden.

Volgens de oude landsinstellingen in Minangkabau bouwt dus niet een enkel persoon zijne familiewoning, doch geschiedt dit door de gezamenlijke familieleden van den bouwer, zoowel van mannelijke als vrouwelijke zijde.

Hetgeen in de bijeenkomst het eerst besproken wordt, is het vaststellen van een goeden dag om het bosch in te gaan en de verschillende houtsoorten aan te wijzen, welke als bouw materiaal moeten worden gekapt.

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met
aanstluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien
van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

Wanneer U PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote oplagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt

N.V. Drukkerij Ten Hagen

Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 1987*

Nederlandsch Administratiekantoor

Hoofdkantoor: WILLEMSPARKWEG 4 - AMSTERDAM

Bijkantoor: 's-HERTOGENBOSCH, Parade 1, Tel. No. 1079

ALLE BANKZAKEN

Verstrekt gratis advies betreffende alle fondsen en aandelen, verhandelt valuta op termijn, belast zich met uitvoering van orders op de Amsterdamsche Beurs. S.

BESCHIKBAAR.

GEZUSTERS PLATTEEL

Gediplomeerde Coupeuses
Atelier voor het maken van Avond-
en Wandel-Costumes
OBRECHTSTRAAT 550 :: 'S-GRAVENHAGE

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar. 203

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies Bureau en Tehuis voor Nederl. Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

wel een koebeest wordt gestacht, en waarbij aan de pengkoeloes en aan de bevolking kennis wordt gegeven, dat op den vastgestelden dag met het opstellen zal worden begonnen.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Nederlandsche vlag en de Chineseesche vijfkleur.

In de „Pewarta Soerabaija” is herhaaldelijk melding gemaakt van conflicten, welke ontstonden tengevolge van verschil van meening over het gezamenlijk medevoeren van de Nederlandsche en Chineseesche vlaggen in optochten van Chineezers in Ned.-Indië.

Blijkens het voorkomende in dat Nieuwsblad van 14 Mei 1923 heeft zulk een conflict zich herhaald ter hoofdplaats Soerakarta, tijdens het jongste officieele bezoek van den Landvoogd van Ned.-Indië aan die plaats.

Dit geval heeft zich als volgt toegedragen. De Luitenant-Chinees te Solo, de heer Sie Sik Hok, is tevens voorzitter van de Tjong Hoa Hwe Koan Vereeniging ter plaatse en had in die kwaliteit beslist dat de leerlingen van de school dier vereeniging zouden optrekken naar het Residentiehuis, bij gelegenheid van de komst van den Gouverneur-Generaal.

Tevens werd toen vastgesteld door dien Chineseeschen officier, dat alleen de Nederlandsche vlag zou worden medegevoerd.

Alle onderwijzers op de Chineseesche school der Vereeniging, onder leiding van den hoofdonderwijzer, teekenden echter tegen die beslissing protest aan en verzochten dat de leerlingen, behalve de Nederlandsche vlag, ook de Chineseesche vijfkleur zouden medevoeren, als bewijs dat een deel dier scholieren, als Chineseesche onderdanen, hulde en eerbied wenschten te brengen aan den Landvoogd.

De Luitenant-Chinees bleef evenwel op zijn stuk staan, zoodat het verzoek niet werd ingewilligd en alleen de Nederlandsche vlag zichtbaar was tijdens het huldebetoon der Chineseesche leerlingen.

De 7 Chineseesche onderwijzers vonden in den genomen gang van zaken aanleiding om eene advertentie te plaatsen in de Chineseesche Nieuwsbladen ter hoofdplaats Soerakarta, waarin zij mededeelden dat zij los waren van de Chineseesche school der Vereeniging en dat de regeling van het vlaggebruik niet door hen was geschied.

De Chineseesche Pers maakte zich toen erg druk over het geval, omdat zij het publiek duidelijk wilde inlichten en tevens wilde voorkomen dat de lezers de schuld van het gebeurde zouden werpen op de onderwijzers, die al het mogelijke hadden gedaan om de Chineseesche vlag medegevoerd te krijgen in den optocht, doch, tengevolge van den onwil van den Luitenant der Chineezers daarin niet waren geslaagd.

Het ingediende verzoek om ontslag uit hunne betrekking was geschied, omdat de 7 onderwijzers meenden dat hunne gezonde gedachtengang zich niet verstond met dien van den koppigen voorzitter der Chineseesche vereeniging, die niet genegen bleek zich te laten gelegen liggen aan de inzichten van eene partij, welke gaarne de Chineseesche vijfkleur tot haar recht doet komen.

De Luitenant-Chinees diende daarna een klacht in bij de autoriteiten tegen de onderwijzers, dat zij zijne regeling met de vlag niet wilden opvolgen en dat ze bolsjewistische neigingen ten toon spreidden.

In de „Pewarta Soerabaija” wordt het optreden ten deze van den Luitenant-Chinees, althans als de gegeven voorstelling van zaken juist is, afgekeurd, terwijl het over het algemeen den toorn van die Chineezers ter hoofdplaats Soerakarta heeft opgewekt, die hun land behoorlijk geëerbiedigd wenschen te zien.

In de „Perniagaan” van 19 Mei 1923 komt het

BESCHIKBAAR.

TENTOONSTELLING

van

N. O. Indische Kunstnijverheid

samengesteld door 190L

Mevr. T. TER HORST-DE BOER

met verkoop

in Pulchri Studio

4-11 DECEMBER

10-6 UUR

VRIJE TOEGANG

Bij uw bezoek aan

BRUSSEL, OSTENDE of BLANKENBERGHE,

bemerkt U, dat Uw kleederen gekreukt, gevlekt of gescheurd zijn.

U kunt ze moeilijk missen . . . . . Geen nood

Wij Reinigen en Persen Uw Kleding terwijl gij slaapt!

THE AMERICAN EXPRESS CLEANERS AND TAILORS hebben eigen ateliers te

BRUSSEL, OSTENDE, BLANKENBERGHE,

Palace Hotel 39 rue Royale Hotel Excelsior
Astoria Hotel Royal Palace Hotel Belle Vue
Grand Hotel rue de la Limite Grand Hotel

Onverschillig waar U logeert, wij Stoomen (binnen 24 uren) Reinigen, Verven, Repareeren, Keeren, Plisseeren, Stoppen (American Stoppage) alles zoo vlug en zoo goedkoop, dat wij reeds vele Hollanders onder onze trouwste Cliëntele mogen rekenen.

Indien Uw verblijf zoo kort is, dat Gij in een der bovengenoemde plaatsen niet overnacht, dan reinigen en persen wij Uw kleding,

terwijl gij Uw courant leest of even een brief schrijft.

American Express Cleaners & Tailors

Prop.: M. ANDRÉ,

4 rue Grétry, BRUSSEL

(eerste Zijstraat rechts op den Boulevard komende van de Place Brouckère).

PIANO'S RIPPEN

P. Heinstraat 42

DEN HAAG

Ook in huur en in huurkoop

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren. Doch het publiek moet weten dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door goede en voortdurende reclame.

GEBRUIK DIT BLAD

VOOR UW

Reclamecampagne.

Dit geschiedt aan de hand van de ervaring van een bekwaam timmerman, die tevens aan ieder der medewerkers het werk opdraagt, dat hij voorloopig heeft te doen.

Persoonlijk zoekt die timmerman echter een grooten, fraaien boom uit van eene harde houtsoort, als ijzerhout, djoear of soerian en als hij dien gevonden en aangewezen heeft, wordt tevens de dag en het uur vastgesteld, waarop die boom zal worden geveld.

Nadat deze geveld is, heet dat stuk materiaal de „tonggak toea” of de hoofdstijl en gaat men pas over tot het kappen van het andere hout.

Wanneer dit in voldoende hoeveelheid geveld is, wordt het, volgens aanwijzingen van den timmerman, met den bijl bewerkt tot onderdeelen van de aanstaande woning.¹⁾

Gedurende den tijd, dat men in het bosch werkzaam is, voorzien de thuisgebleven familieleden in het voedsel dat dagelijks wordt gebracht, terwijl de bouwer, bij het eindigen van deze voorbereidende werkzaamheden in het bosch, zoo spoedig mogelijk aan al de pengkoeloes in het dorp kennis geeft van het voornemen om het materiaal naar de negorij te vervoeren en daarvoor hunne hulp en den bijstand van de dorpsgenooten inroept, in de eerste plaats voor het overbrengen van den hoofdstijl of de tonggak-toea bovengenoemd.

Intusschen heeft men op het erf²⁾ van de aanstaande woning, op een niet al te verren afstand daarvan, een soort vijver gegraven, waarin men water heeft laten loopen en welke vijver dienen moet voor het uiflogen van het daarin gebrachte houtmateriaal, hetgeen somtijds maanden, somtijds ook jaren duurt.

Deze voorziening is noodig om den weerstand van het hout krachtiger te maken en de wormen er uit te houden.

Voor hetzelfde doel en op dezelfde wijze heeft men tusschenlijds ook de verzamelde bamboe behandeld, welk materiaal dienen moet voor het vervaardigen van omwanding en vloeren.

Eerst nadat het terrein, waarop de woning zal komen staan, zoo veel mogelijk gelijk is gemaakt, worden de in het water bewaarde bouwmaterialen uit den vijver gehaald en kiest men tijdens een maaltijd een goeden dag uit voor het bewerken dier houtwerken met den beitel.

Alle pengkoeloes en timmerlieden van de negorij ontvangen kennis van dien dag en komen op het afgesproken tijdstip, ieder gewapend met een beitel, ter plaatse.

De oudste timmerman heeft daarbij de leiding. Er wordt een weinig gebeden en daarbij gesmeekt dat niemand eenig ongeluk zal overkomen.

De oudste timmerman gaat bij den hoofdstijl zitten, terwijl aan zijne zijde eene fraai gekleede vrouw plaats neemt.

Er heerscht dan stilte en tijdens het zwijgen begint de oudste timmerman den hoofdstijl met den beitel te bewerken.

Nadat hij drie beitelslagen heeft toegebracht, volgen de andere timmerlieden, die de overige houtwerken met den beitel behandelen.

De beitel van den oudsten timmerman wordt door de aanwezige vrouw in ontvangst genomen en daarna goed bewaard.

Er worden verdere gebeden uitgesproken, terwijl het gezamenlijke houtmateriaal wordt opgestapeld, in afwachting dat de dag van oprichting van de woning zal worden vastgesteld.

Dit laatste gaat vergezeld van een maaltijd aan de menigte, waarbij, naar gelang van de geldelijke welgesteldheid van den gastheer, een buffet dan

¹⁾ Men geeft aan het bewerken van het hout met een bijl de voorkeur omdat dit instrument gemakkelijk heen en weer kan worden medegenomen.

²⁾ Aangezien medewerking van den timmerman in het dorp dikwijls noodig zal zijn voor den woningbouw, geniet hij zeker consideratie van de zijde der dorpsbewoners in de negorij.

EINDHOVENSCHE BOOMKWEKERIJ

TEL. 634 EINDHOVEN TEL. 634

LEVERING VAN ALLE SOORTEN

BOOMEN EN PLANTEN

TEGEN SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN

SPECIAAL ADRES VOOR HET

AANLEGGEN VAN LUSTHOVEN, TENNISBANEN, ENZ.

ADI-POESTAKA

Boekhandel en Uitgevers-Mij.
L. v. Meerderv. 332 - Den Haag
Tel. M. 5611.

Hoofddepôt van de uitgaven van het „Java-Instituut” en van „De Commissie voor de Volkslectuur” te Weltevreden.
Levering van alle Boeken op elk gebied, ook Buitenlandsche Uitgaven.
Speciaal zijn we goed gesorteerd in Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaren en bij de Uitgeefster.

Tempel en Paleis in Hindoestan

door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties. Prijs: f 3.20.

Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van Nieuwenkamp en geeft den lezer een denkbeeld van de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en Mohammedanen in Voor-Indië.

De Javaansche Danskunst

door TH. B. VAN LELYVELD.

Met 38 Illustraties. Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche grooten heeft verkeer, is de eerste, die ons op systematische wijze in het wezen der Javaansche danskunst inleidt.

Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Besko-Wiromo”, waardoor de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis maakt met de elementaire bewegingen van den Javaanschen dans.

De Geur van Moeders Haarwring

door NOTO SOEROTO.

2E DRUK.

Prijs . . . . . f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:

„. . . . Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie ons dwingt ze met die van onze grootste poëten te vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaanbaar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt!”

JOHAN KONING in „Weekblad voor Indië”.

„. . . . Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering zijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder dezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefdesbed van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet zischt of afsmeekt, maar slechts dankt en bidt en eereert . . . De schoonheid van zijn vaderland en ile monumenten van de beschaving van zijn heetgeliefd volk brengen den dichter tot geestdrift en het lied rijst uit zijn ziel . . . .”

PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag van Ned.-Indië”.

Voor een Rijwiel gaat men bij de
Fa TIMMERMAN & Co.
JAVASTR. 40 TASMANSTR. 147 PLETERIJSTR. 170
Tel. H. 219 Tel. M. 2509 Tel. H. 3742

HIMA
RUDGE-WHITWORTH RIJWIELEN
GOUDSTER

bericht voor, dat, in verband met het onderhoud dat de Gouverneur-Generaal aan den Directeur der Chineesche school te Soerakarta, den heer Tjioe Khing Siang, toestond, door den Landvoogd 's beslist, dat naast de Nederlandsche vlag (Sam Sek) de Chineesche vlag (Ngo Sek) kan waaien, wanneer dat dient tot huldebetoon aan den Landvoogd. Hoe de Luitenant-Chinees over deze eindbeslissing denkt, wordt er niet bij vermeld.

Literatuur-Overzicht.

Wajang Wong-spelen te Jogjakarta.

De Wajang Wong-spelen welke begin September in verband met het Regeeringsjubileum in den Kraton te Jogjakarta zijn gegeven en, daar toen veel succes hadden, zijn thans in druk verschenen bij G. Kolff en Co. te Weltevreden. De uitgave geschiedde in opdracht van Sultan Hamengkoe Boewana VIII, in een bewerking en met een inleiding van J. Kats, met medewerking van R. Sastrawidjaja. De inleiding is gedeeltelijk ontleend aan het werk van eerstgenoemde: Het Javaansche toneel I (uitgave van de Volkslectuur). Na de inleiding volgt een beschouwing over den technischen bouw van een lakon zoals er hier twee werden opgevoerd, Djaja Semadi en Sri Soewela, en daarna een overzicht van de vierdaagsche voorstelling. Dan nog het een en ander over de toneelen, over dans en karakteruitbeelding en ten slotte een zakelijke beschrijving van het programma, aangevende hetgeen de verschillende toneelen te zien geven. Aan het werkje is een lijst van de voorkomende eigennamen toegevoegd.

Als losse bijlagen vindt men er bij een groot aantal illustraties van tafereelen en van de hoofdpersonen. Het is een interessant werkje, wel in staat een inzicht te geven van het wajang wong-spel, terwijl de afbeeldingen eenig denkbeeld geven van het artistieke peil dezer voorstellingen. (Deli Cl.).

Verordeningen Europeesch Lager onderwijs.

In de uitgave Helmeijer en Corporaal der Wetten en Verordeningen van Ned.-Indië (uitgave G. Kolff en Co. te Weltevreden) is als No. 25 verschenen de tweede, herziene druk van de Verordeningen Europeesch lager onderwijs, bewerkt door Mr. F. C. Helmeijer.

Een uitgave van het Statistisch Kantoor.

Als Mededeeling No. 12 van het Statistisch Kantoor van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel is verschenen een publicatie over groot- en kleinhandelsprijzen en indexcijfers in Ned.-Indië voor de jaren 1913 tot 1923.

De tabellen en grafieken worden voorafgegaan door een inleiding in de Ned. en de Engelsche taal, waarin uiteengezet wordt op welke wijze de verzameling en bewerking der cijfers plaats had. Het bijgebrachte materiaal betreft hoofdzakelijk twee groepen van handelsnoteeringen en wel ten eerste groothandelsprijzen op de Batavia- en Soerabaja-markt van 35 invoer- en 15 uitvoerartikelen, welke volgens de internationaal in gebruik zijnde methode tot indexcijfers zijn bewerkt op de basis van het jaar 1913. Vervolgens brengen een aantal tabellen gegevens over de prijsveranderingen in den kleinhandel te Batavia, Bandoeng en Buitenzorg voor de belangrijkste levensmiddelen, kleedingstoffen en andere huishoudelijke benodigdheden.

Dat een vergelijking met andere landen, welke valuta eveneens weinig of niet beneden pariteit staat wat de mate van prijsstijging voor het eertijds „goedkope” Indië niet gunstig uitvalt, bewijst een tabelletje, waarin de voor Indië gevonden cijfers vergeleken worden met overeenkomstige gegevens voor Engeland, Engelsch-Indië en Nederland. Zowel voor de groothandelsprijzen als voor de kosten van voeding bleken in Maart j.l. de Ned.-Indische indexcijfers de hoogste te zijn.

Djawa. Orgaan van het Java-Instituut.

Afl. 3 van jaarg. '23 opent met de afbeelding van een onafgewerkten Kala-kop van Tjandi Singosari. — Krido-Besko-Wiromo schrijft verder over den Javaanschen dans. Hij behandelt thans de dansbeweging in verband met de begeleidende muziek. Een 14-tal afbeeldingen illustreeren den tekst. — Een bijdrage van Ingggris handelt over den djatilan; bij feestelijke gelegenheden, met name besnijdenis- of bruiloftsoptochten ziet men vaak den djatilan, een straatmuzikant bij wien eenige menschen met paarden van gevlochten bamboe tusschen de beenen, behooren. — Ir. H. MacLaine Pont vraagt aandacht voor een beschouwing over de Javaansche architectuur; hij bespreekt allereerst het begrip architectuur, daarna achtereenvolgens de architectuurtraditie in het algemeen en voor Java, het verband tusschen

TOEPOEL's Modelschool

Joh. Camphuysstr. 165-67 (Bezuidenhout) DEN HAAG

**BOKSEN, JIJITSU, ONTVETTING
VERSTERKING, TRAINING** voor elke sport

Dames en Heeren. LAGE PRIJZEN

Warme en koude Kuip- en Stortbaden. Alle lessen geeft P. M. C. TOEPOEL, Oud-Amateur-Kampioen van Nederl., Gediplomeerd Leeraar N. B. B.

de geschiedenis der architectuur en de volksgeschiedenis van Java, en de veranderingen bij den overgang tot het Mohammedanisme. Naar aanleiding van de Hindoe-Javaansche monumenten stelt hij de vraag of er in de Javaansche architectuur iets typisch eigen is, iets dat op Java in verband met het klimaat, door Javanen in verband met en door hun geschiedkundige ontwikkeling bereikt is. — Na artikelen van Moesa, over „Onnuitwissbare sporen uit den voor-Mahammedaanschen tijd”, van J. S. en A. Brandt Buys-van Zijp over de lakons (wajangdrama's) Djaja Semadi en Sri Sewoela, schrijft Mevr. Resink-Wilkens over de oprichting van een kunstnijverheidsschool te Jogjakarta. (Deze inhoudsopgave van Djawa is ontleend aan de N. R. Cl., wjl de jongste afl. door ons nog niet werd ontvangen).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 16: De beslissing in zake de koelie-ordonnantie door Dr. R. A. A. Fruin. — Het bestemmingsvraagstuk in Ned.-Indië, door K. van der Veer. — Cacao. Dr. G. Stabel's Handleiding voor het occuleeren van cacao, door Dr. P. J. S. Cramer. — De duurte in Ned.-Indië. — De koffiebessenboekje. — De motorploeg, door Th. Wolff. — Reclame voor Indië in Amerika. — Het zilveren administrateurs-jubileum van den heer Bartels.

De Brata Joeda.

In het Sept. Nr. van het Theosophisch Maandblad van Ned.-Indië eene studie van den hr. J. Kruisheer over de Brata Joeda, in welke legende volgens den schr. — tenminste voor theosofen — een diepe les verborgen ligt. Het Javaansche heldendicht, de Brata Joeda, verhaalt — evenals het meer bekende Indische epos, de Mahabharata — den strijd tusschen de Pandawa's en de Korawa's op het slagveld van Koeroe-Ksetra. Toch is de Brata Joeda geen zins alleen een Javaansche vertaling van de Mahabharata, doch een eigen verhaal van dezelfde personen, of liever gezegd personificaties, en van dezelfde feiten. In de Brata Joeda zijn de voornaamste er in voorkomende figuren vorsten van Java, terwijl in de Mahabharata het verhaal in Hindoestan aan de heilige rivier de Ganges verloopt. Evenwel zijn, met slechts enkele uitzonderingen, de eigennamen der personificaties alle dezelfde in beide verhalen en verder behandelt de Brata Joeda slechts dat gedeelte van het verhaal hetwelk wij vinden in de vijfde tot tiende Parwa van de Mahabharata. Dat dus de oorsprong van de B. J. in de Hindoesche Mahabharata gezocht moet worden is onmiskenbaar al zijn vele namen min of meer verwrongen door eeuwen-lang Javaansch gebruik.

Indië. Geïllustreerd weekblad.

Afl. 34. Kunst en kunstnijverheid in Indië, door N. (vervolg). — Naar den Galoenggoeng (vulkaan in West-Java), door S. A. Reitsma. — Boedoean (Suikerfabriek in Oost-Java), door P. van Schilfgarde (vervolg). — Militaire krab-bels (uit de oude doos). — De concubine, door H. N.

Tectona. Boschbouwkundig tijdschrift.

Het Oct. Nr. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Over den stand van het cultuurvraagstuk in de djatibos-schen door E. D. Kunst. — Schets van den bouw, de samenstelling en de begroeiing van het tertiair in Noord-Kediri, door E. van der Laan (met kaartje). — De financiële administratie in het djatiboutvestersbedrijf als bedrijfscontrole, door E. Gresser. — De betekenis van H. G. van Na-huys van Burgst in 1810, door E. H. B. Braseamp. — Overgenomen artikelen: Het gemengde bedrijf. — Ontbossing. De woudlooze bergen van Preanger. — De tarwecomedie (het bedrijf van den hr. Opolski). — Boekbespreking.

Publicaties Ned. Indisch Landbouw Syndicaat.

In afl. 25 van jaarg. '23 neemt de hr. J. R. Harmsen in een artikel, getiteld „Organisatie-begrippen” den hr. van Gennep, voorzitter van het Syndicaat, in bescherming tegen hen die in den boezem der vereeniging en ook daarbuiten Mr. van G.'s standpunt ten opzichte der Kamers van Landbouw aan heftige critiek blootstelden. Ofschoon de hr. H. naar aanleiding der bekende rede van Mr. v. G. in den Volksraad over dit onderwerp, zegt dat deze niet tactvol is opgetreden om zonder medeweten van het Dagelijksch Bestuur over deze aangelegenheid te spreken, veroordeelt schr. de houding van Mr. v. G.'s bestrijders en roept uit: „Wanneer het gelukt den tegenwoordigen voorzitter te doen vallen, zal de groep, welke dien val veroorzaakt, er zich niet op kunnen beroemen eerlijk en correct gehandeld te hebben.”

Van den overigen inhoud noemen we nog een artikel van Dr. R. Broersma: Op den zelfkant van Java's theecultuur (overgenomen uit het Kol. Tijdschr.) en mededeelingen over de met koffie beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië op ultimo 1923.

De Indische Mercur.

No. 47. Handelsbeweging van suiker in de verschillende landen der wereld in het jaar 1923, door Dr. H. C. Prinsen

IN KRINGEN

waar men tot oordeelen bevoegd is, beschouwt men Aambeienzalf van broeder Benedictus als het eenigst, nooit falende middel. Prijs p. p. 11.— Verkrijgb. bij de voorn. drogisten

BESCHIKBAAR.

Wij fotografeeren U thuis
zonder verhooging

INLICHTINGEN:
FOTO-PERSBUREAU
Lange Poten 15a - DEN HAAG - Tel. H. 1741

Lunchroom
DE OUDE VETTE HEN
DEN HAAG bij het Stadhuis

Heeren- en Dameskleeding
naar Maat

Billijke Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit

Gelegenheid tot Abonneeren

AANBEVELEND,
WILLEM VAN HOUT
MOLENSTRAAT 47B TEL. H. 2324

Geeflrigs. — Het belang van het technisch-wetenschappelijk houtonderzoek voor den ingenieur, door Dr. J. Ph. Pfeiffer. — De beteekenis van Indië voor handel en nijverheid (kort overzicht eener voordracht van Prof. Mr. M. W. F. Treub). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zomede de overige wekelijksche rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft ditmaal recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en bodemvraagstukken. Men vindt er den navolgenden titel in vermeld: Katoencultuur in Suriname. Enkele geschiedkundige beschouwingen en wenschen voor de toekomst. (Textielindustrie, 1923, bl. 563; overgenomen uit de Avondpost).

Vereeniging Pro Juventute te Soerabaia. Jaarverslag over 1922. (Op deze belangrijke publicatie hopen we nader terug te komen).

Indische bouwkalender voor 1924, door J. G. van Gendt Jr. Voor Indië bewerkt door G. J. Tak. (Amsterdam, L. J. Veen).

Staatsinrichting van Nederland en zijn koloniën voor H. B. S. enz., en voor zelfstudie, door Mr. Dr. M. Spaander. (Groningen, P. Noordhoff).

Nederlandsch-Indisch jaartallenboekje, door D. Wouters en G. van Duinen. Met teekeningen van Dozy. (Groningen, P. Noordhoff).

Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken in Nederl.-Indië over de jaren 1918, '19 en '20. Eerste gedeelte: Gebouwen. (Batavia, Uitg. Mij. „Papyrus“).

Banka-tinwinning. Verslag over het exploitatiejaar 1922-'23 en definitieve cijfers betreffende 1921-22. (Muntok).

De Redactie ontving van Elsevier's Uitgevers-Maatschappij een nieuw werk van den bekenden Deenschen schrijver Jørgen Falk Rønne: „En de Noordzee bruist“, vertaald door A. en E. Huber.

Wederom verschijnt hiermede op onze vaderlandsche boekenmarkt een uitnemend specimen van de beroemde Scandinavische literatuur, welke in Rønne een harer groote vertegenwoordigers heeft.

Als een machtige kunstuiting van een krachtig kunstenaar, die mensch en natuur in grootsche trekken afschildert, zal dit werk met zijn forschen titel, zijn lezers wel vinden. En met den inhoud zullen zij zich werkelijk hebben verrijkt.

Suriname.

Naarmate de voortreffelijke artikelen van Dr. van Blankenstein in het eind van het vorige in de eerste maanden van dit jaar in de „Nieuwe Rotterdamse Courant“ verschenen, hebben wij daarop de aandacht van onze lezers gevestigd en telkens den wensch geuit, dat die artikelen — die zoo krachtig hebben medegewerkt om de belangstelling in Suriname op te wekken — niet slechts het ephemerere leven van dagbladartikelen zouden hebben, maar dat ze in boekvorm zouden worden uitgegeven.

Bij Nijgh & van Diltmar's Uitgevers-Mij. te Rotterdam is nu het boek, onder den eenvoudigen titel „Suriname“ verschenen, in handigen vorm, verlicht met een aantal mooie kieken. Wij hebben het boek in één adem doorgelezen met dezelfde belangstelling als toen de artikelen in de N. R. Ct. verschenen. En weer ondergingen wij de bekoring van des schrijvers frisschen en verrassend juist kijk op menschen en dingen en zijn fijn aanvoelen van eigenaardigheden in de koloniale samenleving. Opnieuw moeten wij onze bewondering uitspreken over zijne diepgaande studie van de nooden en de mogelijkheden van het land. De zeven weken in de kolonie doorgebracht zijn wel besteed geweest en al wat de schrijver heeft geschreven en onderzonden heeft hem er toe geleid de kolonie lief te krijgen, zooals trouwens het geval is met iedereen die er onbevooroordeeld heen gaat.

Het boek is op een geschikt oogenblik verschenen nu binnenkort de Surinaamsche begrooting in de Tweede Kamer aan de orde komt. Dr. van Blankenstein's beschouwingen hebben n.l. niets van haar actualiteit verloren. In het boek zijn de dagblad-artikelen in zoodanige volgorde gegeven, dat het bijeenhoorende is samengevoegd, waardoor de bestudeering van de behandelde onderwerpen zeer vergemakkelijkt wordt.

Met het oog op de aanstaande behandeling van de Surinaamsche begrooting in de Tweede Kamer meenen wij goed te doen het volgende uit het voorwoord hier aan te halen:

„Moge deze uitgave haar doel niet missen! De financiële omstandigheden van het moederland

Voor het bereiden van een voortreffelijke Rijsttafel zijn de

Recepten van een Ind. Kokki

onmisbaar

„De Ind. Rijsttafel“ door FR. BLOM, Schrijver van „Moderne Kookkunst“, verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de Uitgeefster Nobelstraat 20, Den Haag.

Prijs f 1.00

ARBEIDSBEURS VOOR DEN OUD-IND. MILITAIR

Gevestigd te NIJMEGEN
Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1867

Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.
Zaterdag na 12 uur gesloten.

Directeur: A. VAN BOXTEL.

Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te
AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30.
DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Halleysstraat 63.
ROTTERDAM, J. F. Ferwerda, Calandstraat 24a.
ARNHEM, G. J. Hoesink, Emmastraat 58.

N.N. Werkgevers!

Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen. Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:

Boekhouder, Kantoorbediende, Conciërge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter en -waker, Jachtopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker Centrale Verwarming, Knecht van de Apotheek en ander personeel voor Zieken- en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Wakers voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder geschoold Personeel.

De personen zijn allen vrij van militaire plichten. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aanvragen om personeel, zowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië.

Ned. Indisch Staatsrecht.
Bij Gebr. Belinfante te 's-Gravenhage verscheen: Eenige hoofdlijnen van het Ned.-Indisch Staatsrecht, door Dr. (Mr.) I. A. Nederbrugh, oud-president van het hoog-Gerechthof van Ned.-Indië.

De schr. verklaart, dat zijn werk geen mededinger is van bestaande handboeken hetgeen trouwens dadelijk blijkt uit het verschil van opzet. Behandelt een handboek de stof volledig en systematisch, Mr. N. beschouwt de hoofdlijnen van het Staatsrecht, rekening houdend met de door de gewijzigde Grondwet van 1922, noodig geworden nieuwe regeling der staatsinrichting van Ned.-Indië. De schr. doet den lezer kennis maken met het eigenaardigste kenmerk der maatschappij voor welke het N.-I. staatsrecht geldt: met de buitengewone verscheidenheid van bevolkingsgroepen en van daarmee in verband staande toestanden. Vervolgens bespreekt hij het Opperbestuur en de Regeering in Indië, waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan de macht des Konings in 't algemeen, aan de verhouding tusschen dezen en zijn vertegenwoordiger en aan beider wetgevingsbevoegdheid, een en ander volgens hetgeen gold vóór de Grondwetsherziening van 1922 en, voor een deel, ook zal blijven gelden.

De schr. is van meening, dat door dezen opzet zijne publicatie niet behoefde te wachten op de nieuwe regeling der Indische Staatsinrichting.

De openlegging der Buitengewesten.
Het orgaan van de Handelsvereeniging te Medan (Mededeelingen No. 19) komt nog eens terug op het belangwekkende artikel van den hr. E. Helffrich in Kol. Stud. van Augustus j.l., speciaal op dat gedeelte, hetwelk handelt over de richting waarin de economische politiek der Ind. Regeering zich in de toekomst zal moeten bewegen.

Voor de eerste maal — aldus de Meded. — in de geschiedenis van Ned.-Indië, heeft in 1922 de export der Buitenbezittingen de export van Java overtroffen. En dit is een vingerwijzing voor de oplossing van het financiële probleem van Ned.-Indië.

„Die oplossing kan niet worden bereikt door het geloof in de almacht van belastingen en bezuinigingen, maar de oplossing ligt, naast een verstandige en bezuinigingspolitiek in de ontsluiting van nieuwe bronnen van inkomsten door een gezonde uitbreiding der koloniale huishouding. De groote mogelijkheden daarvoor liggen niet meer op Java minor, maar op Java maior, op de Buitenbezittingen, welke economische ontwikkeling op breede wijze moet worden ter hand genomen.

Ned.-indisch Rubber- en Theo-tijdschrift.
8e Jaarg. No. 15 (15 Oct. '23). Nieuwe cultuurgewassen en nieuwe cultures, door Dr. P. J. S. Gramer. — Wat men ziet en wat men niet ziet (van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw), door C. F. Bodde. — Wat is de minimum-marktprijs om beleggers tot deelname in nieuwe Rubber-ondernemingen aan te lokken? — De rubbersituatie. — Intensivering van het bedrijf der meerjarige cultures. — Over thee-machinerieën, door Dr. J. J. B. Deuss (vervolg). — Het statistiekrecht. — Lood of aluminium bij de theeverpakking, door Dr. J. J. B. Deuss. — Plantengroei en bodem (vervolg). — De oliepalm en zijn toekomst in Sumatra.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1923, No. 41 en 42. Bureau voor de Volkslectuur en nauwverwante aangelegenheden. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Bestrijding van plagen en ziekten in de tabakscultuur. — Verslag van een studiereis in Europa en de Vereenigde Staten, door Dr. B. T. Palm. (Mededeelingen Deli Proefstation. Tweede Serie Nos. 29—30).

Meteorological and hydrographical observations made in the Western part of the Ned. East Indian Archipelago, by K. M. van Weel. (Treubia. Vol. IV, Livr. 1—4, 1923).

Staatspoor- en tramwegen in Nederlandsch-Indië. Verslag over het jaar 1922. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Dienst voor Waterkracht en Electriciteit in Ned.-Indië. Vijfde jaarverslag, 1922. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

„SALLANDIA“
(GEDEPONEERD FABRIEKSMERK)

LINOLEUMWAS - WRIJFWAS
DE BESTE

CHEMISCHE FABRIEK „SALLANDIA“, ZWOLLE

BESCHIKBAAR.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordelingen:

„... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende scheppingen”.

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*).

„... De brandende vragen van onzen tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige drijfkrachten, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid”.

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*).

„... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het toneel zoo ongaarne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menselijke koning — ware hij in onzen tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin”.

(Top Naef in *De Amsterdammer*).

„... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adel er van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch toneelwerk doorgaat, dan voelt men direct welk een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen”.

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*).

Uitgave van „Ādi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan v. Meerderv. 332 - Den Haag - Tel. M. 5611

BEZOEKT DE TOONKAMERS van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid

Heulstraat 19 - Den Haag

Sint-Nicolaas-Uitstalling

Toegang vrij

Iederen werkdag geopend van 10—6 uur; 's middags tusschen 12—2 uur gelegenheid tot het gebruiken van *nassi goreng* of *bamié*. Donderdags *djanganan (gado-gado)* tegen f 0.75 per portie en 's Zaterdags rijsttafel à f 1.50 en f 0.75.

Tusschen 3—6 uur thee of Indische stroop met *kwæ-kwæ*, à f 0.25 per portie.

De zelfgemaakte stroop (rose, assem, vanille en ananas) is ook per flesch verkrijgbaar à f 1.20.

Pas ontvangen een collectie *akar bahar* armbanden tegen de reumatiek à f 2.50 per stuk.

DE HAAGSCHE BEDDENFABRIEK

PAPESTR. 25 - DEN HAAG - TELEF. H. 5432

DEKENS BEDDEN LEDIKANTEN

Levering van Fabrik aan Verbruiker.

mogen niet gunstig zijn voor krachtige hulp aan Suriname, deze hulp moet desniettemin zoo spoedig mogelijk worden verleend, willen wij ons niet weldra voor het gevaar geplaatst zien van met groote offers de kolonie te moeten redden. Het verhaal, dat men in de volgende bladzijden beschreven vindt, is na een schijnbare verbetering van weinige maanden, door de treurige prijzen der voornaamste producten, in onrustbarende mate verergerd.

Vele landbouwondernemingen dreigen onmiddellijk te bezwijken, en met de Aziatische arbeidskrachten zal men dan weldra geen weg meer weten. De toestand van Suriname vormt niet alleen een plaatselijk gevaar voor het eenige Nederlandsch sprekende stukje van Amerika, maar ook voor het aanzien en voor de geldmiddelen van het moederland. Dit gevaar is door de ontwikkeling van den laatsten tijd veel acuter en veel nijpender geworden, dan wij het in onze hiervolgende beschouwingen hebben beschreven.

Laat onze bezuiniging geen valsche zuinigheid zijn ten opzichte van Suriname. Nu is met betrekkelijk kleine middelen nog te doen, wat later groote offers zou eischen en waaraan wij ons toch nooit zouden kunnen onttrekken.

Uitstel levert gevaar op.
 Caveant consules”.....

Van welwillende zijde wordt ons toegezonden een door den Directeur van de gemeentelijke schoolbioscoop, den heer D. van Staveren, tot directoren en leeraren, hoofden en onderwijzers te 's-Gravenhage gerichte circulaire, ter toezending van den rooster voor de 34ste serie lessen in den schoolbioscoop.

„Mochten onze programma's — aldus de Directeur — zich in het afgelopen jaar in de algemeene instemming verheugen, ook dit keer gelooven wij weer bijzonder geslaagd te zijn. Wij hebben n.l. van het Algemeen Nederlandsch Verbond een uim kunnen huren van onze Nederlandsche kolonie „Suriname”, een onderwerp, waarvan wij tot heden nog niets hebben kunnen behandelen en waarentrent over het algemeen bij ons onderwijs wel wat meer kennis mag verspreid worden, dan nog steeds het geval is.”

Betreffende de film worden in de circulaire eenige mededeelingen gedaan door den oud-Gouverneur Staal, die ook op andere wijze bij de voorbereiding van het programma hulp heeft verleend. De leemten in de film zullen worden aangevuld door de vertooning van lantaarnplaatjes.

De demonstratie voor onderwijzers zal plaats hebben op Zaterdag 1 December, des namiddags om half drie. De heer Staal heeft zich bereid verklaard een inleiding over Suriname te houden en de film toe te lichten.

„Indien eenigszins mogelijk — vervolgt de heer van Staveren — zal in het vervolg ieder nieuw filmprogramma vergezeld gaan van eene corresponderende tentoonstelling in het Gemeentelijk Museum ten dienste van het Onderwijs, Hekkelaan 4. Dit keer komt er in een afzonderlijke zaal een uitgebreide Suriname-collectie. De heer Staal heeft zich bereid verklaard, om te midden van deze verzameling nog een voordracht over Suriname, speciaal voor de leerkrachten der onderwijs-inrichtingen te houden.”

In „Het Algemeen Handelsblad” van 20 November vervolgt de heer J. W. W(olff), oud-geneeskundig Inspecteur in Suriname, zijn „Medische brieven over Suriname”. Hij handelt nu over de Anchylostombestrijding door de Rockefeller Foundation. Opmerkelijk is daarbij de verklaring van den schrijver, dat de Anchylostoom-verordening in den loop van 1918 tot stand gekomen is en in 1921 in werking gesteld werd, maar dat hare werking geheel fictief is door gebrek aan controle op de naleving der bepalingen.

Aan het slot zegt de schrijver:

BESCHIKBAAR.

Genua en Marseille

Geregelde Koeriersdiensten

voor passagiers.

REISBUREAU LINDEMAN

's-Gravenhage

Rotterdam - Arnhem - Groningen - Utrecht

„Dat het Bestuur van Suriname, door gebrek aan de noodige middelen, waarschijnlijk niet bij machte zal zijn, zelf de mijnwormbestrijding krachtig ter hand te nemen, valt zeer te betreuren. Het plaatselijk bestuur heeft wel is waar de noodzaak dezer maatregelen volkomen ingezien en daarom steeds de benodigde gelden gevoteerd, daarbij genoegzaam nemend met een minimum. De bezuiniging maakte evenwel, dat de Nederlandsche Wetgever deze uitgaven niet noodig oordeelde.”

Het vierde internationale koude-congres zal van 16 tot 20 Juni 1924 te Londen gehouden worden. Gedurende het congres zal in het Wembley Park te Londen een nationale tentoonstelling worden gehouden, waarvan een belangrijk deel de expositie van ijs- en koelmachines en verschillende koeltechnische toepassingen ten deel heeft.

Een prachtige gelegenheid voor de Directie van den Koninkl. West-Indischen Maildienst om een ernstige studie in te stellen in verband met het vervoer van vruchten uit Suriname, waartoe het vroeg of laat toch zal moeten komen.

Curaçao.

Autonomie.

Het bestuur van den Curaçaoschen Vrijheidsbond heeft een verzoekschrift aan de Koningin outworpen en wilde dit bespreken in eene ledenvergadering met de leden van den Kolonialen Raad als gasten. Deze laatsten lieten zich echter wachten zonder taal of teeken. Het verslag der vergadering meldt helaas niet of in het ontwerp nog wijzigingen zijn aangebracht. Wij moeten derhalve volstaan met het belangrijkste uit het ontwerp mee te deelen.

Verzoeker meent, dat het beheer van Curaçao zou kunnen worden ingericht in den geest van het Nederlandsche staatsrecht ten opzichte van provinciën en gemeenten, waarbij met de plaatselijke gesteldheid wordt rekening gehouden. Als grondslag voor de samenstelling der vertegenwoordigende lichamen (sic!) beveelt de C. V. B. aan een kiesstelsel met kiesrecht voor ingezetenen, die 25 jaren oud zijn, kunnen lezen en schrijven en bovendien of in de inkomstenbelasting zijn aangeslagen naar een inkomen van minstens f 1200.— per jaar, of goederen hebben ingevoerd gedurende één jaar voor f 10.000.— waarde, of opbrengst genomen hebben over 1 jaar van minstens f 500.— uit in Curaçao gelegen onroerende goederen, of bepaalde examens hebben afgelegd. De financieele verhouding tusschen Nederland en Curaçao dient zoo geregeld te worden, dat Curaçao volkomen autonoom zal zijn ten aanzien van zijne inwendige aangelegenheden. Evenals de Staat geldelijken steun verleent aan de Nederlandsche gemeenten en ook de kosten gedeeltelijk op zich neemt van verschillende takken van dienst, zal dit dienen te geschieden ten opzichte van Curaçao door het beschikbaar stellen van een bepaald bedrag per jaar als subsidie of/en door overname door het Moederland (sic!) van bepaalde uitgaven voor hare rekening.

Op openbaarmaking van het rapport der adviescommissie wordt ook nog aangedrongen.

Hof van Justitie.

Mr. Polvliet was nog niet eens vertrokken, of het Ministerie van Koloniën roept in het *Weekblad van het Recht* alweer gegadigden op voor het ambt van lid van het hof van justitie in Curaçao. Naar wij vernemen, staat dit in verband met eene reeds lang hangende benoeming van Mr. Schalkwijk in Suriname. Het schijnt dus niet waar te zijn, dat er den vorigen keer zoo veel liefhebbers waren, want anders had men er wel twee tegelijk benoemd. Het trekt de aandacht, dat als eisch thans mede

N. V. Meubelfabriek „DELTA”

Van Broekhuizenstraat 26-28-30 - Telef. 893

NIJMEGEN

Wij kunnen U momenteel aanbieden: S

Complete Huiskamers van af f 315.-

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en praktische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, le Coupeuse, Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

wordt gesteld, dat de sollicitant „practische ervaring bij de magistratuur bezit.”

Loodsdienstverordening.

De gouverneur is aan de wenschen van den Kolonialen Raad om alle op Curaçao thuis behoorende schepen van het voorrecht van half loodsgeld te doen genieten, ten deele tegemoet gekomen door bij het uitvaren van de haven van Curaçao voor in de kolonie te huis behoorende zeilschepen het nemen van een loods niet langer verplichtend te stellen.

Bij de hier bijna in alle jaargetijden waaiende passaatwind gaat het uitvaren met veel minder moeilijkheden gepaard dan het binnenvaren.

Voor de stoomschepen, die in deze kolonie te huis behooren, een gelijke bepaling voor te stellen, acht de gouverneur niet gewenscht, waar door deze schepen, die slechts nominaal Curaçaosche schepen zijn, meer de groote en niet de binnenlandsche vaart wordt uitgeoefend niet alleen, maar in het bijzonder de binnenlandsche zeilvaart scherpe concurrentie wordt aangedaan.

Intusschen is bij den Raad ingekomen een verzoek van de West-Indische Scheepvaartmaatschappij, om voor de op Curaçao thuis behoorende stoomschepen geen verplichting tot het nemen van loodsen vast te stellen of de bevoorrechtiging van half loodsgeld uit te strekken tot alle daar thuis behoorende schepen.

Schutterij.

Het oordeel van den commandant van het garnizoen is, dat van militaire zijde tegen de afschaffing der schutterij geen bezwaar kan worden gemaakt. De procureur-generaal meent hetzelfde uit politieel oogpunt.

Uit den Verrzen Vreemde.

Een Panthéon in Fransch West-Afrika.

In verband met de uiting van waardering voor hetgeen de oud-soldaat in onze koloniën gedaan heeft, komt 't ons bijzonder interessant voor gewag te maken van een plechtigheid die in Dakar, hoofdplaats van Fransch West-Afrika, heeft plaats gehad.

In 1911 keerde de bisschop van Senegal Mgr. Hyacinthe Labert in Frankrijk terug na 28 jaren in Afrika te hebben doorgebracht. Hij wist de gedachte ingang te doen vinden om een monument te doen stichten, ter nagedachtenis aan de velen, die in de verspreide deelen van Afrika voor de Fransche zaak gevallen zijn. Als gedenkteeken *du Souvenir Africain* vroeg hij de oprichting van een katholieke kerk in Dakar. De autoriteiten in Fr. Afrika ondersteunden zijn verzoek evenals de toenmalige minister van koloniën. De publieke opinie werd bewerkt. Een comité van vooraanstaande vrouwen en mannen werd gevormd. In Juli 1914 werd het besluit genomen in November van dat jaar den eersten steen te leggen.

De oorlog kwam, andere aangelegenheden verdrongen de uitvoering. Maar die oorlog bracht ook 300.000 Afrikaansche krijgsgevangenen naar de slagvelden in Europa. De uiting van dankbaarheid aan de Afrikaansche Franschen, omdat zij Fransch Afrika voor het moederland gewonnen hebben, was, als de mannen, nu aan te vullen met die, omdat het door hen gewonnen land aan het moederland een contingent heeft kunnen leveren.

Mgr. Labert, eerst naar Senegal teruggekeerd en in 1919 weder naar Frankrijk gekomen, waar hij de geestdrift voor het Souvenir Africain verlevendigde, behoorde tot degenen die in Januari 1920 den dood in de golven hebben gevonden, door het vergaan van de „Afrique”. Zijn opvolger Mgr. le Guescatte vatte de zaak met groeten ijver aan. Dank zij ook de medewerking van den gouverneur-generaal van West-Afrika, den heer Merlin, werd op de hoogten nabij Dakar een terrein ter beschikking gesteld. Het plan voor een mooie basiliek werd overgenomen in La Dépêche Coloniale van 11-12 November is gereed, de uitvoering is ingezet met de plechtige eerste steenlegging op 11 November, door den nieuwen gouverneur-generaal, den heer Carde.

Dit gebouw, deze kerk wil, als een ander Panthéon, een gedenkteeken zijn voor de in Afrika gevallen Franschen: soldaten, matrozen, ambtenaren, reizigers, kolonisten, handeldiers, zendelingen, allen kinderen van hetzelfde vaderland, gevallen voor dezelfde zaak.

Koloniale tentoonstelling in Parijs.

Bij het Fransche parlement is een wetsontwerp ahangig gemaakt, ten einde de voor 1925 voorgestelde „intergeallieerde” koloniale tentoonstelling te Parijs te vervangen door een „internationale” koloniale tentoonstelling, in 1927 te houden. De stad heeft voor deze tentoonstelling de terreinen in het bosch van Vincennes reeds toegewezen, waar in 1900 een gedeelte der groote wereld-expositie werd opgesteld.

Een Belgische koloniale universiteit.

De Belgische staatscourant bevat een Kon. besluit, waarbij de Koloniale school en de School voor tropische ziekten opgaan in een Koloniale universiteit, die haar zetel heeft te Antwerpen. De nieuwe instelling is reeds door koning Albert ingewijd.

De universiteit bestaat uit drie faculteiten: een voor de koloniale politieke en administratieve wetenschappen; een voor de tropische geneeskunst; een voor de natuurwetenschappen.

Prins Leopold zal de colleges aan de hooge school volgen.

Tin in Nigeria.

De Financial Times bevat een artikel van Franck Powell, dat groote verwachtingen uitsprekt van Nigeria als toekomstige tinproducent. De reeds in exploitatie zijnde kleine ontginningen geven hem voldoende aanwijzingen om voor de toekomst te durven spreken over een evenaarden van de Gefedereerde Maleische Staten. Dergelijke berichten verschijnen bijna periodiek, toch is 't goed ze niet als waardeloos te veronachtzamen.

Zijn er hier liefhebbers?

De Turksche regeering is voornemens 4 Europeesche rechtskundige adviseurs in haar dienst te nemen voor een tijdperk van minstens 5 jr. Zij zal deze kiezen uit een lijst, opgemaakt door het Permanent hof van internationale justitie te 's-Gravenhage, uit rechtsgeleerden, onderdanen van landen, die niet hebben deelgenomen aan den oorlog van 1914-18.

De rechtsk. adviseurs zullen, als Turksch ambtenaar, staan onder de T. minister van Justitie, en óf in Konstantinopel, óf in Smyrna gevestigd zijn.

Het Permanent hof van intern. justitie heeft zijn president opgedragen zich in verbinding te stellen met de hoogste rechterlijke autoriteiten in Denemarken, Nederland, Noorwegen, Spanje, Zweden en Zwitserland, om haar te verzoeken om opgave van twee namen van personen, harer nationaliteit, geschikt voor de vervulling van deze taak.

Deze opgave wordt door den president van genoemd Hof vóór 1 Januari 1924 ingewacht.

Nederlandsche rechtsgeleerden, die zich beschikbaar wenschen te stellen kunnen zich schriftelijk en met opgave van de noodige gegevens, wenden tot den president van den Hoogen Raad der Nederlanden.

De bezoldiging zal terstond na hare vaststelling worden bekend gemaakt.

De Amerikaansche rondvlucht om de wereld.

De regeering der Ver. St. heeft de voorgenomen vlucht rond de wereld van een marine-eskader goedgekeurd. Thans wacht men alleen nog op verlof van de landen, waarover de vlucht zal plaats hebben. Men verwacht, dat de vlucht belangrijke gegevens zal verschaffen ten aanzien van de luchtverbindingen over den Oceaan. De tocht zal gaan over Britsch Columbia, Alaska, Japan, China, Indochina, Siam, Indië, Turkije, dwars over Europa, Engeland, Taroc-eilanden, IJsland, Groenland, Labrador en huiswaarts via Canada.

Emigratie, immigratie naar de Vereenigde Staten.

Zoodra het Amerikaansche Congres a.s. maand weer bijeenkomt, zal een wetsontwerp worden ingediend ter vervanging van de bestaande immigratiewet, welke slechts tot 30 Juni a.s. van kracht blijft. Dit ontwerp brengt een verscherping van de bestaande noodwet, in diër voege dat in totaal minder immigranten dan thans in de Unie zullen worden toegelaten.

Echter zal deze vermindering slechts een feit zijn voor sommige naties, terwijl andere volken, uit welke men in de Unie gaarne immigranten wil trekken, speciaal worden bevoordeeld. Dat zal in de praktijk erop neerkomen, dat procentsgewijze van het totaal aantal toegelatenen de volgende landen méér immigranten mogen sturen: Nederland, België, Engeland, Frankrijk en de Scandinavische landen; doch de volgende landen aanzienlijk minder: Duitschland, Polen, Italië en Rusland.

Het ergst van alle groepen immigranten zou de Joodsche groep door de nieuwe wet worden getroffen, die dan voor niet minder dan 50 pCt. van het huidige aantal zou worden buitengesloten. De in politiek opzicht in New-York zeer machtige Joodsche leiders zullen zich dan ook met hand en tand tegen de aanneming van het ontwerp verzetten.

BESCHIKBAAR.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEFOON No. 2512
 DROGERIEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

DE
„ADI POESTAKA”
 UITGEVERS-MIJ EN
 ALGEMEENE BOEKHANDEL

Laan van Meerdervoort 332 's-Gravenhage

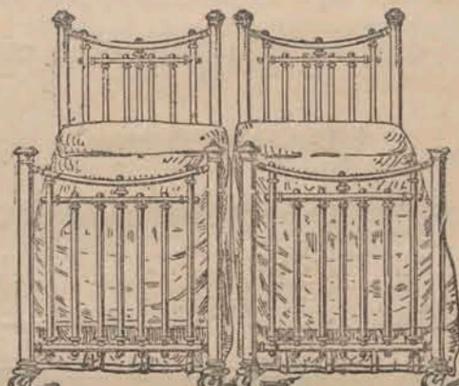
levert

**ALLE WERKEN
 OP ELK GEBIED**

Studieboeken voor Lager-, Middelbaar- en
 Hooger Onderwijs; Leer- en Woordenboeken
 voor Indonesische, Algemeen-Oostersche en
 Moderne Europeesche Talen

W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
 GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.
 TELEFOON H. 4420 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8½ tot 6 uur.

LEDEN VAN DE VER. „OOST EN WEST”

hebben op vertoon van hun Lidmaatschapskaart toegang tot de Clublokale Restauranten Leeszaal van de Amsterdamsche Burgerwacht, Singel, hoek Vijzelstraat Amsterdam.

Zij kunnen er elken Maandagmiddag tusschen 12 en 2 uur Bestuursleden van de Afdeeling Amsterdam der Vereeniging Oost en West aantreffen.

Wanneer U bij uw leverancier van Geldersche worst, de worst ontvangt met een loodje gemerkt „Anton Hunink, Deventer”, dan verzekeren wij U, dat die Worst van prima Geldersche varkens bereid is en door vakmannen gemaakt is, terwijl wij ons verantwoordelijk stellen voor de kwaliteit.

Anton Hunink, Deventer.
 Hofleverancier.

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG

BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

**KANTOORBOEKEN
LOSBLADIGE BANDEN**

VOOR ALLE DOELEINDEN
VRAAGT GEILL. CATALOGUS

H. v. RUMENAM - DEN HAAG
ORANJELAAN 21, Telef. 2167/58

**BINDT GIJ AL ZELF UW MUZIEK
IN EEN H.V.R. BAND?**

Alle bladen liggen volkomen vlak - Vraagt uwen Boekhandelaar

BESCHIKBAAR.

FIRMA J. ASJES Ez.

CARROSSERIE EN RIJTUIGFABRIEK

ALKMAAR

UW VAN ALLE SOORTEN RIJTUIGEN,
KOETSEN EN CARROSSERIEN VOOR

.....PERSONEN- EN VRACHTVERVOER.....

**NEDERL.-INDIË, OUD EN NIEUW
NOBELSTRAAT 20 'S-GRAVENHAGE**

In den nu loopenden jaargang (Mei 1923—April '24)
verschenen de volgende belangrijke, rijk geillu-
streerde bijdragen:

- Dr. F. D. K. BOSCH, Een hypothese omtrent den oorsprong der Hindoe-Javaansche kunst.
  - S. KALFF, Iets over Blitar.
  - Prof. J. A. LOEBER, Een oeroud wapen. II. Het blaasroer in Europa.
  - Dr. J. J. PAERELS, De Katoen-cultuur. De cultuur van Gambir in den Indischen Archipel.
  - P. B., Boeatan's Expositie.
  - Dr. EUG. M. M. PARAVICINI, Over de kapmessen van Nederlandsch-Indië.
  - Prof. Dr. PH. S. VAN RONKEL, Een nieuw boek over eene oude beschrijving van Indië en China.
  - Jhr. B. C. C. M. M. VAN SUCHTELEN, De ruïne van het oud-Portugeesche fort op Poeloe Endeh (Zuid-Flores) met naschrift door Dr. G. P. ROUFFAER.
  - Een zilveren huideblijk aan de Koningin uit Borneo's binnenland.
  - W. O. J. NIEUWENKAMP, Een kort bezoek aan de eilanden Kisar, Leti en Roma.
  - Z., De Sultan van Boeloengan.
- Proefnummer wordt op aanvraag gratis toegezonden.

TRICOT ONDERGOEDEREN
VAN
JANSEN & TILANUS, FRIEZENVEEN

Van hoe groote beteekenis de zaak voor de Joden, in en buiten de Ver. Staten is, moge blijken uit het feit, dat in het afgelopen begrotingsjaar op een totaal van 309.556 toegelaten immigranten 53.524 Joden werden geteld, de talrijkste afzonderlijke groep.

De wijzigingen, die het ontwerp voorstelt, zullen geen verandering brengen in de thans geldende uiterst coulante bepalingen op het binnenlaten van lieden uit landen als Canada, New Foundland, Cuba, Mexico en de meeste Centraal- en Midden-Amerikaansche republieken.

Ingezonden.

„Oost en West” neutraal of niet?

Geachte Redactie.

Toen ik eenigen tijd geleden lid van de vereeniging Oost en West werd, deed ik dat in de overtuiging, dat ze o.a. ook op staatkundig gebied neutraal was.

Daarom was ik hoogst verwonderd na mijn verhuizing naar Amsterdam van de afdeeling aldaar een circulaire te ontvangen, waarin gebroken wordt met de neutraliteit. In deze circulaire, die handelt over een belangengemeenschap met „Burgerwacht”, verzoekt de Afd. Amsterdam mij te tekenen een formulier, waarmee ik zou verklaren in te stemmen met het doel der Vrijwillige Burgerwacht Amsterdam 1918. Wel schrijft de circulaire verder, dat ik geenszins verplicht ben, zulks te doen, doch dat ik door tekenen, i.e. toetreden tot „Burgerwacht”, kan bijdragen tot meerderen bloei van de afdeeling. Nu huldig ik altijd de idee, dat ieder lid van een vereeniging moet toetreden tot de afdeeling zijner woonplaats en dat elk lid alles moet doen, wat den bloei van die afdeeling kan bevorderen. De afdeeling Amsterdam van O. en W. knoopt echter hieraan vast een politieke geloofsbelijdenis, die volgens mij niet in O. en W. thuis hoort. Zij verbindt mij daardoor lid van haar kring te worden en verder mijn plicht als lid te doen. Door haar geste zie ik me genoodzaakt algemeen lid te blijven, tenzij mij blijken mocht, dat het Hoofdbestuur onzer vereeniging de neutraliteitschennis van de afd. Amsterdam goedkeurt en steunt.

In het laatste geval zou ik ook als algemeen lid moeten bedanken.

Ik meende dit onder het bereik van alle leden onzer vereeniging te moeten brengen en dank U voor de opname van dit stuk.

Hoogachtend,

A. J. KOENS.

Amsterdam, 10 November 1923.

N.B. De meening van den geachten inzender dat „Oost en West” neutraal is, is inderdaad volkomen juist. Daarom heeft het H.B. indertijd de uitdrukkelijke voorwaarde gesteld dat hier niet meer dan een belangengemeenschap ten bate der leden van O. en W. kon tot stand komen. De onder-teekening van het formulier — een formeele quaestie — legt geen enkele verplichting op, welke ook.

Red.

Mededeelingen.

Van het Comité voor Ind. Lezingen en Leergangen:

AANVULLING SPREKERSLIJST.

- Dr. H. 't HOEN te Utrecht, Stadhouderslaan 70:
- 1. De huisdieren van den Indischen Archipel.
- 2. Het eiland Soemba, zijn bevolking en paardenstapel.
- 3. Het eiland Bali, zijn landbouw en veeteelt.
- 4. Het eiland Madoera en zijn veestapel.
- 5. De Batakken, hun landbouw en veeteelt.
- 6. Het voorkomen en bestrijden van besmettelijke ziekten onder den veestapel in Ned.-Indië.
- 7. Het gebruik van melk en de inrichting van melkbedrijven in Indië.
- 8. Vleesch en melkhygiëne in de tropen.

JOHAN KONING te Wijk aan Zee, Villa Cornelia:

- 1. Indië gedurende de vijf en twintig jaren der regering van H. M. Koningin Wilhelmina.
- (Zie voorts sprekerslijst 1922).

Voor belangstellenden zijn exemplaren van de sprekerslijst 1922 op aanvraag kosteloos verkrijgbaar bij den Secretaris van het Comité, Dr. H. H. Zeylstra Fzn., Zwolsche weg 65, te Deventer.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

- J. Leewis, Rijnsburgerweg 77, Leiden;
  - A. van Diest, Amstelveensche weg 197 III, Amsterdam;
- beiden als onderwijzer.

A. L. KLAASSEN
Kleermaker
THOMSONLAAN 9 DEN HAAG
TELELOON M. 5234

Mutaties van 21 tot 28 Nov. 1923.

Nieuwe leden.

- L. H. J. van Delden, Dordrecht, Achterhakkers 1, f 5.
- Mevr. M. Stoop-van Delden, Dordrecht, Burgemeester de Raadsingel 37, f 5.
- B. F. F. Dinkelaar, Amsterdam, van Speykstraat 175, f 5.
- G. J. Burger, Dir. Gem. Middelb. en Hoogere Handelsschool te Nijmegen, Guyotstraat 3, f 5.
- J. A. Jessurun, Nijmegen, van Berchenstraat 5, f 5.
- Mr. G. N. Bouma, O.-I. Rechterlijk Ambtenaar, Den Haag, Beeklaan 377, f 5.
- Mr. W. Vissering, Den Haag, Anna Paulownastraal 115, f 5.
- A. C. Kapteyn, Den Haag, Prins Hendrikstraat 71, f 5.
- P. A. Bik, Gep. Kapitein ter Zee, Hilversum, Ministerpark 13, f 5.

Afschrijven.

- Mr. J. Bierens de Haan, Amsterdam, Museumplein 17.
- M. Binger, Amsterdam, Pieter de Hoochstraat 88 (overleden).
- J. H. de Laat de Kanter, vendumeester te Cherihon (overleden).

Adresveranderingen.

- J. P. Roelofs, Indoloog, Leiden, van: Donkersteeg 9 naar: Hoogewoerd 88.
- R. Loman, Utrecht, van Prins Hendriklaan 39 naar: Prins Hendriklaan 53.
- Ds. J. A. Th. Krol, van: Utrecht, van der Duynstraat 2 naar: Naarden, Tuindorp 4, p/a. Brandt Corstius.
- F. van Gulick, Den Haag, van: Suezkade 66 naar: de Perponcherstraat 105.
- Mevrouw H. E. Roeland, Den Haag, van: Bentinckstraat 133 naar: Valeriusstraat 90.
- J. A. H. S. Hanozet Gordon, Gep. Ass.-Resident, van: Den Haag, Atjehstraat 136 naar: Nice, Poste restante.
- H. Warners, Kantoorchef P. en T., van: Den Haag, Newtonplein 75 naar: Batavia, Hoofdbestuur Telefoon dienst.
- M. Duijster, Mil. Apotheker der 1e klasse, naar: Weltevreden, Javastraat 57a.
- P. J. Burgwal, Opzichter 1e kl. der Genie, van: Bandoeng naar: Timor-Koepang.
- F. A. E. Laceulle, Ass.-Resident, van: Batavia naar: Meester-Cornelis.
- F. W. Laupman, Kapitein Art., van: Malang naar: Tjimahi.
- E. P. van Oosten, Utrecht, van: Murmanstraat 15 naar: Albert Neuhuysstraat 11.
- H. A. L. Menne, O.-I. Ambtenaar m. v. van: Billhoven, Julianalaan 84 naar: Zeist.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen over verschillende onderwerpen.

- Mejuffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181. — Lessen L. O. in alle vakken en Wiskunde lagere klassen H. B. S.
- L. Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 104, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheel omvang.
- J. ISRAEL, oud-adjt., Translateur v. d. Javaansche taal, Soestdijk. — Javaansch. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.
- A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
- Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 46, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
- M. C. ROUVEROY VAN NIEWAAL, Adelheidstraat 7, Den Haag. — Maleisch in den dagelijkschen omgang.
- J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ags.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.
- JOS. SUYS, Candidaat-Notaris, Leeraar M. O. opleiding groot en klein notarisexamen, repeteert burger- en handelsrecht, van Boetzelaerlaan 174, Den Haag.
- J. H. C. VERMEER, oud-officier, Antonie Duyckstraat 45. — Correspondentiebureau voor moderne en Maleische talen, lessen in Maleische omgangstaal en wiskunde.
- P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.
- A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

BESCHIKBAAR.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes
 2de SCHUIJTSTRAAT 332 (Duinoord) - DEN HAAG

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H. B. S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B. (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.- tot f 100.- per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen. Centr. verwarming. Electr. verlichting

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
 Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
 Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
 Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging „OOST en WEST”.
 HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1,50, noemaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIERINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actuele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
  1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
  2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
  - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasniker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

- Serie I.
- No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
  - No. 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
  - No. 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
  - No. 4. Sarikat-Indië.
  - No. 5. De Sultankrijgverheid in Nederlandsch-Indië.
  - No. 6. De afsehaling van de laatste heerendiensten op Java.
  - No. 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
  - No. 8. De Europeesche vrouw in Indië.
  - No. 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
  - No. 10. Over de Kolonie Suriname.

- Serie II.
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
  - No. 2. Het Javaansch tooneel.
  - No. 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
  - No. 4. De theecultuur op Java.
  - No. 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
  - No. 6. Een doode taal in Indië.
  - No. 7. De inlandische dorpsgemeenschap op Java.
  - No. 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
  - No. 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
  - No. 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

- Serie III.
- No. 1. Over Ball en zijne bewoners.
  - No. 2. Bevolking in Nederlandsch-Indië.
  - No. 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
  - No. 4. Indische Schoten onder de Oost-Indische Compagnie.
  - No. 5. Nederlanders in Indië.
  - No. 6. Het Nederlandsch-Indisch Volkseredietwezen.
  - No. 7. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
  - No. 8. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd Heulstraat 17 (zietel Hoofdbestuur).

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

BESCHIKBAAR.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

KRISTAL - PORSELEIN

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND” TE GOUDA

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen

Garantie voor gave overkomst

Firma JOS. BROUWERS
 Wijnhandel

Kantoor: Noordeinde 202 - DEN HAAG - Tel. H. 2913

SPECIALITEIT in **ROYAL BARSAC**
 Grand Vin Etampé à f 2.25 per flesch.

MEDOC, Superieur
 à f 1.25 per flesch.

Verder alle merken verkrijgbaar

N.V. GOGARN'S MEUBILEER.MIJ.

MEUBELN
 BETIMMERINGEN
 BEHANGERIJ
 STOFFEERDERIJ

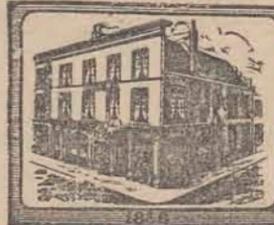
DEN HAAG NOORDEINDE 64c TELEFOON H. 1076
 ROTTERDAM WESTNIEUWLAND 13 TELEFOON No. 1774

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
 Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

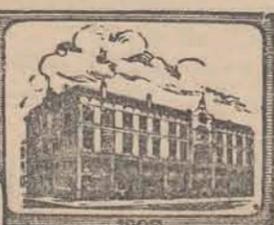
Holland-Nederlandsch-Indië
 Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ AMSTERDAM—ROTTERDAM.

Huishoudelijke
en Keuken-Artikelen
Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 V. AMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773

Baden en Geysers
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels

bach
L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS
's-GRAVENHAGE - SOERABAYA
Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren,
Stemmen en Transporteeren**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het meest
bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO'S
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

Werelamerik

WANNEER GIJ
Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

De Paardenwereld
Geïllustreerd Weekblad
GEWIJD AAN
**Draverijen, Rensport, Concours-Hippique,
Fokkerij, Hoefbeslag, enz.**

Abonnement (franco per post) f 6.- per jaar,
desgewenscht te betalen in 2 halfjaarlijksche
termijnen van f 3.—.

Bevat o.m. de officiële programma's van de Draverijen en Rennen
dit jaar te houden op Duindigt.

AFZONDERLIJKE NUMMERS van dit blad zijn à f 0.20
verkrijgbaar aan de Spoorweg-Kiosken te Alkmaar, Amersfoort, Amster-
dam (1e en 2e perron), Apeldoorn, Bussum, Den Haag (H. S.), Gorin-
chem, Haarlem, Hilversum, Leiden, Rotterdam (Maas en Hofplein), Tiel.
Daarenboven te 's-Gravenhage in **HILLEN'S Sigaren-
Magazijn**, Prinsestraat 134 en Goudenregenstraat hoek Laan
v. Meerdervoort, en bij de Uitgevers: Nobelstraat 20.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

Voor St. Nicolaas!
COUPONS VIYELLA
WASCHZIJDE, ENZ.
in LUXE DOOZEN
Zonder Prijsverhoging

JACQUES ELTE - „DE NIEUWE MUZIEKHANDEL”
KORTE POTEN 17 - TELEFOON HAAG 6633 - DEN HAAG

Leverd steeds engros en endetail de nieuwste Engelsche-, Fransche- en Duitse Succes-
nummers tegen lage prijzen.
Geregelde maandelijksche zendingen, ook van Orkestmuziek, en voor Jazzband aan
Families en Sociëteiten. Referenties staan ten dienste.
Het grootst succes van den laatsten tijd: **YES WE HAVE NO BANANAS**, met tekst-
uitgave **JACQUES ELTE**.
Het nieuwste succes van **LOUIS DAVIDS: ZANDVOORT** nummer twee en **KALAKUA**,
prijs 75 cent.

Magazijn „NEDERLAND”
KATTENBURG & Co.
AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
ROTTERDAM

Uitrustingen
voor de Tropen

Op aanvraag toezending
van catalogus

Onze reizigers
zijn door
het geheele land
te ontbieden.

VERHUIZINGEN PER
Auto-Tapissières
H. VAN DEN BOLD
APELDOORN :: TELEF. No. 273

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage - J. G. COSTER te Winnipeg